

КАПКАЦ

АПРЕЛ № 4 1937г.

Ўапаљти номёре

Ў А П Ў Л Т И

— Тарар кунтан! Радио тарах пирён директър ситменлехесем синчен калама тытән-чёс. Итленине курсан директър силенё...

Т Ў М М Е

Ўварас тесе куше хупсан та Семен Петровичан шухашёсем ўвармасё. Ёунашар краваё синче тутлаи ўваракан Макар Макапча ўаратас мар тесе, сывлаш ўаварма шикленсе выртна хушара, Семен Петровичан пыршатакё катакланса ўсёркелесе илет,— кхм, кхм! тет.

— Тухтар чёлём туртма пахрама хушрё. Бронхит...

Семен Петрович, табак туртма виёё сул ёлёк мёнле майпа тытанса кайнине аса илсе, лаш хуйхарса йараё. Табак туртма тытанасси ўапла пулначчё.

Сёнё пуслэх килмеле, тенё хыпар Семен Петровича тёрлё майла шухашлаттарна.

— Киввин аёне-йалине пёлсе ситернё хушара сённи килсе кёрсен, йурама мёнле пёлес?

Сённи вунпёр сехете сирём минут кайсан пырса кёрсе служашчисемпе старав туса хайён сётелё хушшине ларсан, Семен Петрович учрежденири ёёсем мёнле пыни синчен аёна кёске раппарт паначчё. Раппарт панё чухне ахалрён кёна ўапла каланаччё.

— Халё ситменлёхсем каштах пулсассан та есёр тёреклё йертсе пынипе пёр ернерех чи малта пыракан учреждени пулса тама пултаратпяр, тенёччё.

Пуслэх сарантан тунё портсигарне туртса каларса, Семен Петровича:

— Тархасшан... Именсе ан таряр... Туртса йаряр... Табак туртна чухне пуё аванрах шухашлаё, тенёччё.

Семен Петрович, хай табак туртманни синчен калама хайайман пирки, пёр пирусне ўаван чухне илнёччё. Пёр-ик ўавар ёмсе пахна хыёёан уан пуёё, анра сурахан пек, ўаваранса кайначчё.

Кайран, хутсем сёне алпустарма кёрсен, пуслэх аёна каллех телёр пирус илме сённёччё. ўапла вёл пёр кунтах заёати пётиччен пётёмпе вунпёр пирус пуслэханне туртначчё.

ўав кун киле таварансан, Семен Петрович сурсёр иртни пёр сехетчен пирус туртас тёлёшпе сёнтерўсем тумали упражненисем тава-тава иртернёччё.

Телёр кунне пуслэх вёл хай пирус паначчё. ўавантан вара табак туртас искусствана пётёмпех ўаварса илсе... ўавара хыпначчё.

Аёнах... сёнё пуслэх йертсе пынипе сёнё сёнтерўсем тума пурте хатёр: сунни Хусанта, хамачё пасарта чухне, пуслэх 4 уйахран каларса йарасёё.

Кивви кайна сёре сёнё пуслэх алёк хысёнчех танине аса илсе, Семен Петрович сёнё пуслэх мёнле сёмахсемпе йышанса илмели синчен шухашласа хытна вёхатра, хайхи пыраё кёрет.

— Малала сирён пуслэх епё пулатап!

— Пит хавас!—тет сёнё пуслэх Семен Петрович каштах хутлаварах утса пырса.—Халиччен сёкретар епё пулначчё, малала та сирён вёсёмсёр камална кура, епех пуласса шанма... Ёулташсем, фортёкёна хупар! Хамшан каламастап, пёрён пахаран та паха пуслэх, фортёкё витёр сивё кёнипе, ангинапа чирлеме пултарай, пирён

вара пуслэхан паха сывлахе сыхлайманшан пётём сарлака массасем умёнче намёса кёрсе, малтан саваннаёкерсен, кайран макармала ан пултяр.

ўакан хыёёан Семен Петрович, малтан ёё тума тытаначчен, пирус туртас пулаё, тенине аса илсе, кёсийнчен пирус каларса манттай ўаварне хыпаё.

Пуслэх Семен Петрович синеле чарр! пахса илнё хыёёан, ўаварне уёса ўапла калаё:

— Табак никотин. Никотин—йад. Сийенлё йа-пала. Манан шухашпа: каман ўпкисем табак тётёмне, йыта патака мёнле йуратна, ўаван пекех йуратасёё, ўавё табак туртаё. Тага кам социалла, коллективла пурнаёан йёркисене ўав тери „лайах“ анланса илнё пирки, хай тавра ларакансен сывлаёсемшён тарашма пёлмест, вёсем сывламали сывлаша йёрёнчёклё йадсемпе сийенлеме хатланаё, ўавё сёс табак пўлёмре туртаё..

ўакна илтсен, Семен Петрович чёкёнтёр пек хёрелсе кайса, халё сёс пусланё пирус пачкине сўпсап карсинкине ёвткантараё.

— Епё вёлаамала кёна... Хутран-ситрен турткаланё... Малала нёхасан та ўавара хыпса курас сук... тет.

Ку пуслёха улта уйахран аслёрах вёранё ёёлеме куёарсан, уан вёранне килнё сёнё пуслёх, служашчисемпе паллашна кунах табак туртма граждан вёрсинче вёренни синчен каласа панё хыёёан:

— Ман пўлёмре туртма ан именёр. Епё служашчисем манпа килти пек тытнине йурататп,—тет.

ўакна илтсен, Семен Петрович каллех табак пехлеме тытанса кайса, бронхита йерет.

Ыра сынан кунё сук, тенё пек, ку пуслёхан ку учрежденири кунё те тават уйаха сёс пыраё.

Сённи килсен служашчисене тўрех пёлтерет:

— Манан пўлёмре ан туртяр. Туртас килсен коридора тухяр,—тет.

— Епёр пурте туртман сынсем,—тет Семен Петрович аёна хирёс сиксе илсе.

— Апла аванрах,—тет сёнё пуслёх.

Ку пуслёхпа Семен Петрович пилёк уйах хушши табак туртмасё.

Пилёк уйахран пёр ирхине тап таса сёнё пуслёх пырса кёрет. Каштах ларсан, вёл темёнле майпа Семен Петровича тўрех:

— Ах, инкек, пирус килех тарса йулна. Санан сук-ши?—тесе йытаё.

— Халех, халех! Айалта тумтир ўакмали пўлёмре паёто кёсийнче. Халех илсе килён.

Семен Петрович чупса айала анса буфетран пёр пачкё хакла йышши пирус туйанса таваранай те, ўавантан вара пайанхи кунченех чёлём туртакансен рётёнчё тараё. Бронхит. Ўсёрет хай... Акё халё пуслёхпа йунашар краваё синче выртна чухне те час-часох ўаварне алипе хупласа тытса ўсёре-ўсёре илет. ўавантах уан темрен тунё пуёне урах шухашсем те кёрёсёё:

— Кураймастай епё сакъ пуслъх йатне йатса сурекең сынсене! Вёсене кайна мар... Ы-ых! Ак пёре майынтан тытса пётём вайран силлеме тытансан, харлаттарма пәрахәттәй!—тет йунашар кравайт синче ыртакан пуслъх патнеле, аллисене шәһәрләса хайран туртанса, сиксе ларас пекех кукаралса хутланса.

Анчах сасартак карт сиксе йаа кечё. Хай мән хәтланма тытаннине аса илсен куё хәраса, келетки хәраса карё, анчах нумайлаха мар. Килте арамёпе, ачисемле сывәрнә чухне час-часых телёкре пуслъах вәрсса ырткаланине аса илсен, хайёң сине вәштәр та вәштәр сивё сил вөрнән туйанчё.

— Телёкре килти пек пуслъах вәрсса ыртма тытансан... йаа пуслъх илтсен... йаан хысһән вёсекен чәһән пек пёсехе суралай вара. Телёкре вәрсине пуслъх аяланасран мәнле хәтәлас-ха. Чөлхен шәмә сук, теһсё. Йаа шәмәлә мәнле тавас? А, тупрам! Пиншак тўмми шәмәлә. Сав шәмәлә тўммене илетеп те, чөлхепе савар маччи хушшине хурса ыртатәп. Апла тусан, епё Макаар Макаарча телёкре вәрссан та, мәнле сәмахсем каласа кама вәрсине вәл йаанма пултараймё.

Шухәшланине тават. Теттёме хыпашласа пиншакне тупса, унән тўмине татса илет те, чөлхипе савар маччи хушшине ырнаштарай.

— Капла тусан телёкре тухас сәмаха чөлпөрлетеп. Сёр тикёс иртё.

Алпусакан Герасимәв

Вәл йалаах хуё те мәнле хут сине те: „Йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв“ тесе алпусат. Вәл Нарла Хамитәв спекулянта удостоверени парас пулсан та „действительно продает свои собственные яблоки, йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв“ тесе алпуснә. (Герасимәв удостоверени панә пулин те, халәх сучё леш спекулянтне савых 3 сүл хупмала пригәвәр йыһәннә).

Захарәв Никифәра Хусана улма сутма кайнә чух удостоверени сине „действительно имеет свой собственный зад“ (аставәр „сад“ мар) тесе сурнә та, „йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв“ тесе алпуснә. Вәл кирек те мәнле хут сине те, йулташла сыру йарас пулсан та, „йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв“ тесе алпуснә.

Йалпо прикащикё Мих. Йаковлёв патне ерех кивсән ыйтса йавә сыравё сине те: „йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв“ тесе алпуснә. Хырсен патне, йе хигре йнке Ф. В. патне сыру йарас пулсан та: „Йуратса пысәк салам“ тенё хысһән, пушсех хитрелетсе: „Шупуё йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв“ тесе алпуснә.

Калама маннә: тата вәл кашни хут татәк синех пичетне те пуссах йарат.

Йалсовет прәсәдәтәлё. Унта та, кунта та йалсовет прәсәдәтәлё, татах йалсовет прәсәдәтәлё.

Сырнисёр пуһне вәл сәмахпа та: „епё йалсовет прәсәдәтәлё, вләс, йалти саккун“, тесе сүрме камәллай. Сәмахран: Сиреклери колхозник Моло-

Ирхине Семен Петровичан малтан пуслъх вәрәннә. Макаар Макаарча ботинка тәһәннине илтсен Семен Петрович та вәрвар ырансинчен сиксе тәрса хайхи савар маччипе чөлхе хушшине хунә тўмме синчен аса илсен, пёр самантлаха уй тункати пек хытса ларат. Ара, шанәс панә тўмме Семен Петрович сывәрнә вәхәтра савартан тухса үкнё.

— Мән темскерле пултән?—ыйтай пуслъх.

— Нимех те мар... Телёкре сана халәх комиссарё пулса ёсленине куртәм,—тет хайёң „кёрефе мар“ чөлхине пыллантарга сөмсөтсе.

— Пайан ёсөмөрсене пётөрсё кәсхи пойаспа ларса кайсан аванчё. Мәнле сан шухәшупа? Ёлкөрме пулө-ши?

— Пулмасәр. Растратта пурри сисөнемест. Приход—расходсене терёс сырса пына. Мән ёс пёр сөхет ёсленен пётет. Сирен темле?.. А сав телёк пиркийех шухәшлатәп-ха. Мәнле куранма пөлнё ун пек телёк? Чан пуласса пулө вәл.

— Апла куртән пулсан, санән куё-пуё телёкре кәнтәрлахи пек витёр мар,—тесе хучё пуслъх, алшәлипе супәң илсе пит-куё сума коридора тухрө.

Семен Петрович Макаар Макаарчән ыранне пустарса йөркеленё май, сәмса айёң:

— Чөлхере пыл пулсан, чөрере пәр пуррине сисөймөр,—терё те пуслъхән портфелё сине пите сиввән пәхса илчё.

сов Ивана тата 60 сүлхи Ваһилёв Ваһили колхознике хёненё чух та: „сана йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв хёнет“,—тенё.

Кирәв йачёпе тәракан колхоза ёмөрлөхе тўлевсёр сёр патшаләх актипе панә хысһән, хайне киле лесме лаша кўлменшён колхоз коңухне Иванов икё аллине кайала тыттарса сүс пәйавпа сыхнә чух та: „есё йалти вләс пәһәнманшән йалсовет прәсәдәтәлё сыхат сана“, тенё.

Харитонәв Кирилпа Анисимәв Алексей пичёсем сине сәра ирсёр лёркине сурсан: „Сирён сине йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв сурай“, тенё.

„Йуркин“ колхоз членё Остов Алексёй Герасимәв кабинетне кёрсен: „есё йалсовет прәсәдәтәлён кабинетне кеме пултараймастән“, тенё. Вара унтан кәларса йанә.

„Шупоё“ колхоз членё Михайләвә Агрипинә 7 ача амашё патшаләхран пуләшу илесси синчен пөлме пырсан: „сүрласа тултаратәр та тата патшаләхран пуләшу илсешён, саккуна сәраасшән сөтөрөнсе сүретёр,—тенё Трак районёңчи Шупоё йалсовет прәсәдәтәлё Герасимәв.

Ох, чөрем! Сисет чөрем ку Герасимәв йалсовет прәсәдәтәлё йатне нумайах йәтга сүрес суккине: сөнөле суйлавсем пуласси нумайах йулман теһсё, суйлавччен те йепле тўссе тәрёс куна.

Пөгет вара унән „епё йалсовет прәсәдәтәлё“ тесе сүресси!

Электро.

Йәпәлти пәру ик әне җәмет

— Вассә Иванәвнә, ака, ман черете тәр. Епә илес тесе тәрсаңчә те... Сире тәма лайах мар, Петр Макаρχә җилленә, мәншән арәм час килместейә. Епә тата тәма та пуларатәп. Мана мән? Вассамастәп епә,— терә Йәкалти Мирунә кассә умәнчен икә сын урла черетне хай җәленә учрежденин пусләхән арәмне парса. Хай җавантах черетән чән хыҗне кайса тәчә.— Ахаҗ каламан җав йәпәлти пәру икә әне җәмет тесе,— шуларә хәпәртенипә.

— Ну, тинех май килчә. Хаҗ вәл киле пырат те мана Мирун хай черетнех пачә, тет. Петр Макаρχә ун хыҗсән мана пушшех киләшет. Тата телейе пирән сыруҗа кайаҗ, вот май килчә. Астан әс җитет ман пурәнма,— тәленчә хай.

Тепәр кунхине ирех тәрса кантәк умне пырса ларчә. Вәт хаҗ вәл шыв әсма кайаҗ. Сиксе тухатәп та: ей, мән нуша куратән хәрарам пуҗән, тавай хам әсса килетәп, тетәп. Пәр сехет кәтсе ларнә хыҗсән, Вассә Иванәвнә картла кәвентепе пынине курсан, җул җинче тумтир тәхәнса тәракан темле хәрарама тәксе утса йарсах, җил-тәвәл пек җәмәрсе тухса кайрә.

— Сыва-и? Есә мана паллатән пуҗ. Епә вәт сана җәнер черет параканни. Епә Петр Макаρχә пәрле җәлетәп, вәл пирән кантур пусләхә. Тавай витрүсене хам әсса килем. Есә те, Петр Макаρχә та пит лайах, мәнле тупәнма пәлнә есәр. Кам шухәшласа кәларнә сире җавән пек? Пирән пурте тәленәсә, учрежденире,— картла кәвентепе витресене җәклесе җивәччән шур йус пек вәтетсе чупрә Мирун.

Җапла паллашрә Мирун начаҗник арәмәпә. Йулашки вәхәтра Петр Макаρχә час тавәрәнмантан арәмә шанмасәр та шухәшласа пәхаччә. Тәрәссипә, тен, нимех те пулман, тен сәмах кәна җүренә. Җипрен кантра, кантраран вәрен, вәрен-тен канат тума сәмахпа пәрре те йәвәр мар. Каласнә пуҗ. Ну, вәл пәрре пәр хәрарампа хайән пүләнчә чылай ларнә, ну мән уншән? Петр Макаρχәшән такам та тәрәшнә, вәл начаҗник вәт. Пылчак вәхәтәнчә вәл җитсе пиншакне хываччен сыруҗа ун калүшәсене җуса кәртсе йурийех Петр Макаρχә умәнчен йалтартаттарса иртсе кайса лартаччә. Отдел пусләхә: Петр Макаρχә чей йлсе килсе памала мар-и, тесе кун каҗиччен пиләк-ул-тә хут пырса ыйтаҗ. Петр Макаρχәшән мәнле тәрәшмастан? Пухусенчә Петр Макаρχә вәлҗи йури вәл пынә теле виҗсән-тәваттән диван йәтса пырса парасә. Мән чухлә тавлашу пынә пуҗ диван йәтса пырасишән.— Есә иртнә пухура йәтса кайрән, парәр мана, епә йәтса кайатәп, Петр Макаρχә вәлҗи!— кәшкәраччә пуху умән. Вәл кәрсенех пурте кулнә пек шәл йәрсә ала җупасә. Ку вәл Петр Макаρχә йуратнине пәлтерет. Вәл сәмах калана чух нумайәшә җавар карса пуҗ ывәтса ларасә. Ку әслә каланине пәлтерет. Петр Макаρχә сәтел җине җапса йатласнә чух: „тәрәс!“— тесе кәшкәраччә. Каласа пәтерсен ал тымаррисем вәриленсе урхаләх пысаккәшә пулса кайиччен ала җупнә. Йәкалти никамран малтан ала җупма

пусласа никамран кайа йуличчен җупнә. Пәр икә минут пәр пәчченех Петр Макаρχә җине пәхса җупса ларнә, Петр Макаρχә ун җине пәхса иличчен пәрахман. Пәхса илсен тин: аха, курчә епә ала җупнине,— тесе чарәннә.

Җав кун җаҗатине пырсан Мирун: А, Петр Макаρχә, сыв-и? Җәнер сан арәмпа паллашрәм вәт! Лайах!

— Мән лайах? Җәнер те вәрсрә, таҗта җупатән тет.

— Ех, Петр Макаρχә, вәл хай җупаҗ пуҗ. Есә апла җын-и? Епә хам апа җәнер лапкара пәр җын-пәтнине куртәм, пәшәлтатса каласасә, — лаплаттарчә Мирун шанчәка кәрес шухәшпа.

— Ну! То-та! Ахаҗ мар вәл апла каласа пуҗларә. Тепәр кунне те, икә кунтан та Йәкалти Вассә Иванәвнәпа тәлпулма пәрахман.

— Темле, Пейкә каҗсерен час тавәрәнмасә, җәседани, пуху, темсем текелет... Есә, тен, йурийех каламастән пуҗ. Ахаҗ тумәп. Епә сан җине калас җук...

— Е, Вассә Макаρχә... җфу, Макаρχә мар, Иванәвнә! Есә пәлместән-и? вәл суяҗ пуҗ, темле хәраәмсемпе те җыхәнкалаҗ. Виҗемкун та ун пүләнчән тухса кайрә пәрскер,— куҗне хәскелесе хулен әнлантарчә Мирун. Вассә те тәленсе, те упәш-кине шанман шухәш җәснипә: ай-ай-ай, вәт мәнле вәл! — тесе хәшкәлтатса тәчә.

* * *

Каҗхине Вассә Иванәвнә Петр Макаρχә сыхлама шут тытрә.— Хам куҗпа хам куратәп та, уйәрәлатәп, тек апла пулсан унпа пурәнасси пулмасә. Петр Макаρχә җәседанине кайатәп тесе тухса кайсан, вәрттән сыхласа пыратәп, терә. Пәтр Макаρχә та-арәмне сыхлама шут тытса, тухсанах пүрт кәтессине кулленсе ларчә.

— Чим-ха, ку чәнах кайаҗ-ши? Аха, тухрә! Тәрәс каларә Йәкалти, җупаҗ тесе. Аста кайаҗ-ха? Так-так, хыҗсән сыхласа пырас,— терә те арәмә кәри куҗа курми туса иртсе кайнине те сисмерә. Арәмә те упәшки аста кайнине вәрттән сыхласах пыраҗ.— Так, чән каларә Йәкалти, упәшка җүрет тесе, вот вәл аста кайаҗ!

Вәсем чылайччен пәр-пәрне хуралласа җүрерә. Иккәшә те: аха, вон кәтсе тәраҗ, тинех тытатәп, әнтә, тесе шухәшланә.

Тен, вәсем җәр каҗах җүреччә пуҗ, анчах.. Петр Макаρχә арәмә пәр кәтесре җухалчә, вәл кулленсе ала хыҗне ларчә.

— Аха, кунта ләшә малтанах килнә пулә. Вәт мәнле тәттем кәтес тупнә вәсем! Стой, җаклантән,— шуларә Петр Макаρχә. Арәмә те Петр Макаρχә пытанса вәрттән карта җуммипә кулленсе иртнине курсан,— аха пытанса пыраҗ! Па, кунтах килет! Җак епә ларнә вырәнта тәлпулма киләшнә әнтә. Вырән лайах, тәтәм. Мәншән хәраәмә җук? Килмен пуҗ-ха.

Петр Макаρχә арәмә татах йәпәшнине курсан:— А, иккән, иккән, вән пәри, җәметтет, тарәхнине шәләсем кәҗартатса илчә. Сасартәк

чупса пычѣ те пѣтѣм сасѣпа:— Стой! Тытрѣм!
Есѣр мѣн тѣватѣр? — тесе кѣшкѣрса сѣвѣрса тытрѣ.

— Есѣ?! Пѣчченех?! Есѣ, Вассѣ, кунта мѣн туса
сѣуретѣн? Йеркѣне кѣтетѣн? Кала!

— Сана кѣтетѣн! Есѣ кама кѣтетѣн? Есѣ ашкѣн-
са сѣуремеле те... Сѣншѣн. Совѣсе пѣл, арѣм пур
сѣнче йут хѣрарѣмсемпе...

— Кам, епѣ-и? Есѣ хѣвна пѣл.

— Есѣ... Ах тун! Мана Мирун каларѣ...

— Мирун?! Мана та сан сѣнчен вѣл каларѣ-сѣн!..
Мирун!

Тинех палѣрчѣ суйана, йѣкѣлтеве, йѣпѣлтийе
пула харкашу тухни.

Ирхине ирех Йѣкѣлти Петр Макарча мѣн те пул-
сан калас тесе кѣчѣ те: Петр Макарчѣ, сѣвѣ-и?—
тесе пѣтеричченех, Петр Макарчѣ ѣна хирѣс: марш,
йѣпѣлти! — тесе кѣшкѣрса пѣрахрѣ. Ун умѣнче
йѣпѣлтисемпе икѣпитлѣ сѣнсем сѣнчен сѣрнѣ
стѣйѣа выртнѣ.

Сторожихѣсен пѣлѣмѣнче

Сверчков худ. ѣкерчѣкѣ

— Стѣна хѣсѣчѣн сѣнѣ номѣрѣнче хамѣрѣн директѣрѣн ѣсѣсене пѣт вирлѣ критиклерѣмѣр.

— Ну?! Хѣсѣчѣ ѣста? Вуласчѣ.

— Хѣсѣчѣ-и? Сторожихѣсен пѣлѣмѣне сѣкрѣмѣр. Директѣр унта нѣхѣсан та кѣрсе курмѣст.

Йәһпәлти шухәшәсем

Әлемә җамал, критикләме йәвар.

Мәншән критикләс... ләһкә пу-
рәһма май пур чухне.

Учрежденире пусләх пулса әс-
лекен „шлепкесем“ пулсан йә-
һпәлтисем хәйсемех тупәһсә.

Йәһпәлтиләх җинчен тухса ка-
лаһна чухне те йәһпәлтатса ка-
лаһма пулаһ.

Сәмах—бүрократ мар, пәре
тухса кайсан—вәл кайала тавә-
рәһаймә.

Пусләхна куһпа җи, хәһпәнтан
кәһсәһине—шәлпа.

Йәһпәлти шәһпәк]

— Камән шәһпәк пур?
— Ман пур.
— Есә чәләм туртмаһтән-җке?
Ма шәһпәк җиксе җүрегән?
— Пусләхсем вәһһи.]

Диктовка

— Ачуна төрәс җырма вәрен-
тес тегән пуһ-ха. Диктовка тә-
ваһән.

— Диктовка пек әһтә җав. Ача-
на хут татәкә җине: „Докладчик
прәһсем парас йәтәва җутатса
патәр“ тесе җыртатәп. Вара
вәл йәтәва каһпа пухура пу-
сләх докладчә хыһһән аләһән-алла
йарса ыттарәп. Хам җырсан по-
чәрк тарәх пәлме пултараһ. Пәл-
сен ләһах мар... кәһәлне каймә.

Ухмах мар

— Петр Варлаһавиһ! Кала-ха
хәһән чи җывах тусна: йулаһки
вәһәтра ма есә ухмахлана пу-
ларан?

— җенә пусләх хәһәнчен әс-
лине йу, атман пек туйәһчә те,
җавәһпа ухмахла калаһма пу-
ларәм.

Уһән критикләс вәһәчә

— Хәһпәнтан асла җыһән есә-
сене критикләме пуринчен ытла
хәһ вәһәтра ләһәх?

— Килте. җыварса кайас үмән
түшек җинче ыртна чухне.

Пәһне пәри витекәһсем

— Есә ман доклад хыһһән ма
тухса каламарән? Мана ма кри-
тикләмерән?

— Сана критикләме епә ух-
мах-и мән... Тепәр ернерен ха-
мән отчот пулмала...

Каһһине урампа пыһа чухне

— Айта, тарар кунтан! Пирән
асла бухгалтер—манән пусләх,
манән арәма җуптават. Курсан
җиленә.

„Критика“

— Әһер Иванов правленийә пит
вәһлә критикләре: Правлени йә-
пәх еһлет. Плансене тултармаһт.
Такак нумай кәларат. Самокри-
тика җук. Правлени предсәдәтә-
лә хәһне йәһпәлтатакан етемсене
җәһ йуратаһ, йәһпәлтатманнисене
хәһсәһләме хәтланаһ... терә.

— Неуһлә Ивановах җавән пек
каларә. Суйатән пулә.

— Ма суйатәп? Суймасәп. Кри-
тикленине хам илтрәм: „Канаһ“
хаһәтра правлени җинчен тухна
статһана ним шикленмәһсәр хыһ
сәһпа вуларә.

җәһтә йәһпала

— Ачам! Мән шыран унта
урайәһчә? Мән те пулин үкертән
пулә?

— үкәрмен. Па әр атте, Петр
Ивановиһ тухса кайна хыһһән:
ку кәтмен хәһпа калаһса икә
сәһет вәһәт җухатрәм, терә те.

— Ну? Мән вара?

— җухатна вәһәта тупайрәп-и.
Тупсан, аттене парас, тегәп.

Потаһавиһ критикләт

Учрежденире никама тәкәһме-
сәр еһләсе ларакан Потаһавиһа
йултаһәсем күрентернә.

— Есә йәһпәлти, — тенә. — Пу-
хусенче җитменләһсем җинчен ни-
хәһсан та каламаһтән.

Потаһавиһ җав кун җаһәти пә-
тичченех калама җук салхуһән
ларна.

җаһәти пәһтә хыһһән вәл кил-
не тавәһәннә та, хәһ мәншән
күрәнни җинчен арәһне каласа
панә. Арәһе каланә:

— Санән, аһпа пулсан, само-
критикаһа хутһәһнасах пулаһ, —
тенә.

— Мәнле... А-а, тупрәм! Пүрт-
рен пурте тухса кайәр. Ваһка
та кайтәр. җимәһкә та кайтәр.
Есә те кай. Пәлханна җуһәма
каһштах пусарам! — тенә.

Арәһеһе аһисем пүртрен тула
тухса кайна. Хватерне Петро-
виһ шалтан питәрнә, җүречисене
одеял карна. Пукан җине хә-
парса тәһә. Учрежденири җит-
менләһсем җинчен вәһлә сәмах
каланә. Хәһән сәмахәнче пурин-
чен ытла директәра, директәрән
замәһтитәһне тата бухгалтәра
питә вәһлә критикләсе иһнә.

Ой, иһтәһчә сирән вәл мәнле
хәһар сәмахсем каласа критик-
ленине! Критикләмәһсәр учреж-
денири пәр җитменләхе те хәвар-
ман.

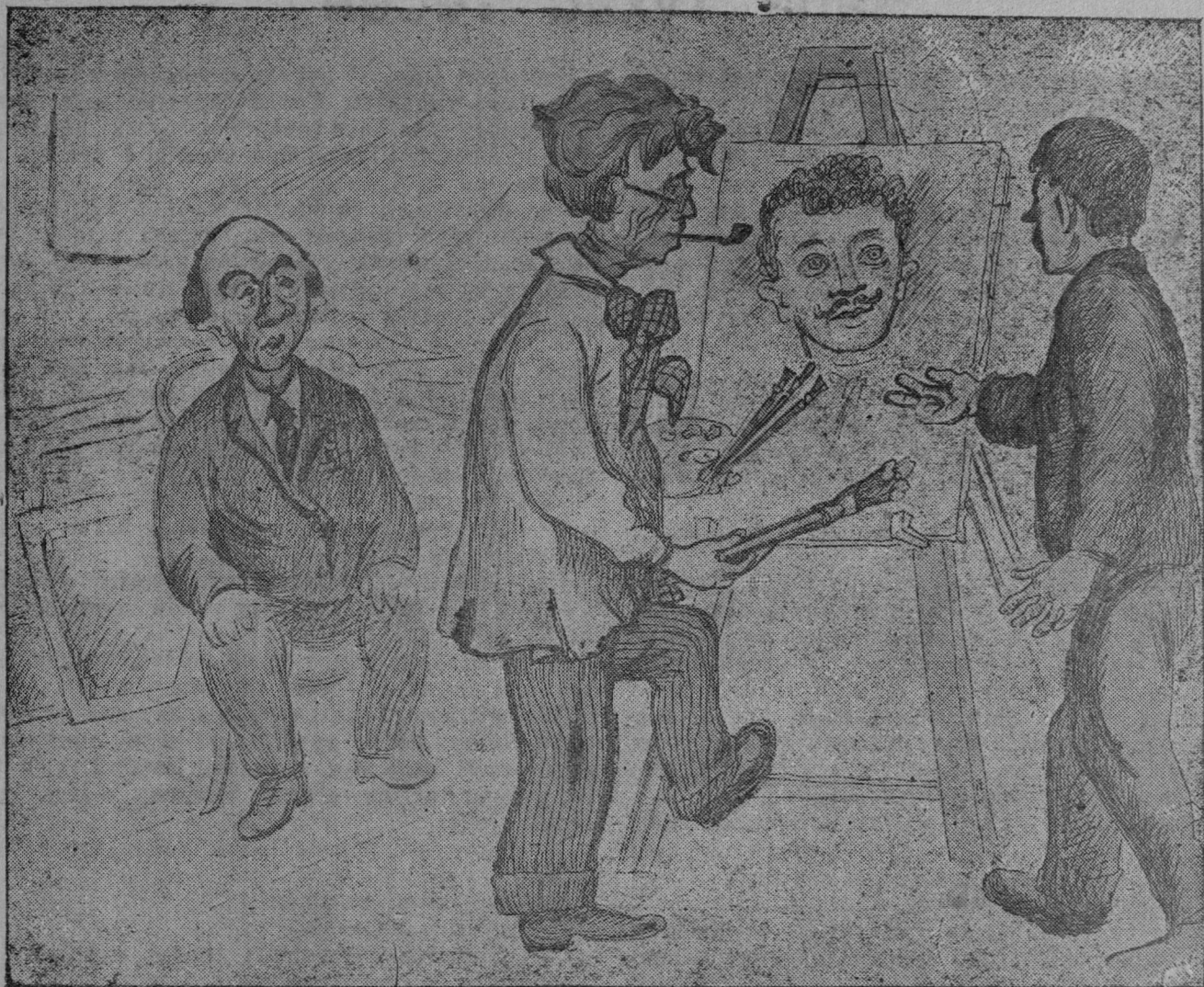
җур сәһет ытларах иртсен арә-
һе тавәһәннә.

— Ну, мәнле? Иртсе кайри?
җуну лаһланчә-и?

— Ләһланчә. Иртсе кайрә, —
тенә Потаһавиһ, җамки җине тух-
на тарне шәлса иһнә май.

— Иртрә пулсан апат җиме
те йурат, — тенә арәһе. — Вәй-
лах критикләме пулгартән-и, ара?

— О о, пиг вәһлә! Аһа ман
пекех вәһлә критикләкен нәхә-
һсан та, никам та пулман пулә, —
тенә Потаһавиһ, апат антарса
паракан арәһе җине әһшәһ пәхса.

— Кукша сынна ма кәтра сўслә үкерен?
— Мөншән тесен района йертсе пыракан сын вәл. Кукшине самокритикә тәвакансем сөс курассә. Епә курмастәп.

Хәвәллә сысна

(Йунтару)

Сысна сәклет навуслә сәмсине,
Вечөрхенсе пәхәт хәвәл сине.

— Нәрәх, тет хайхи, нәрәх!..

Ак астан тухәт шәрәх!..

Ну тәхә, еп сана,—

Тет хәвәле сысна,—

Аташаймән каплах малашне:

Памәп куҗ уҗма.

Пётәм пит куҗна

Пайанах тәвәп ләкәр әшне!

Ак сысна урипеле

Сәрәләт лачака:

Вараласшән хәвәле,

Лапәрчәк сәмсипеле

Сысна тимлән сўлеле

Сирпәтет пылчәка.

Ку ёс сыснән, паллах ёнтә,

Анәсулах пулмарә,

Тем чухлә сирпәтсәссән те

Хәвәл лапәртанмарә:

Йалкәшәт сав-савах тап-таса.

Ун сүтти тәнчене сарәлсәссән

Кәйәксем, хәвәле мухтаса,

Йурәсем йанратассә хавассән.

Социалисәмлә тәнчен

Хәвәллә, сүтә ёсәс м сінчен,

Сысна хәвәле вараласшән

Чака ташна пек,

Фахиссем тәрәшәссә сармашкән

Төрлөрән елек.

Ф. Ванин.

Чапа тухас тесен

Кёпёрийан Кёркурине пёлетёрха есёр: въл хамър хуларак пысакран пёчөкрех учрежденин пуслăхё пулса ёслет. Пёлейместёр пулсан та, йе урамра иртсе кайнине, йе пёр-пёр сынпа тротуар сынче каласса танине те пулин курнах. Хăвăr курма ёл-кёреймен пулсан та хăвăr арăмăрсем, ачу-пăчу-сем, асу-аннăсем курнах ёнтё апа. Çак пурте паллакан, пурте апа чөлём чапăкёнчен те хытарах савакан сын патне манан ёспе кемеде пулчё.

— Мелне пёл, — систерчё сёмёрт пек хура куçлă сьекретар, епё пуслăхăн кабинетчё умне ситсе тăрсанах.

— Мён мелне? — ыйтрăм тёлённипе.

Сьекретар ман сине тата тимлёреххён пăхрётё: — Ёсён мелне. Ахалён въл пире те, ёспе киле-кенсене те кунёпех вăрçат. Мелне пёлмесен хăвăr ёсна та нихăсан татаймастан...

— Апла пулсан мён тăвас манан? — йăлăннă пек ыйтрăм сьекретартан.

— Мён пёлмени, — пўлчё хура куçлă сьекретар сўхе тутисемпе илемлёрен те илемле кулса, — апа, хирёс пёр сăмах та ан кала. Вăрçма пусласанах: „Çапла, есёр пуслăхсем йертсе пымасан пирён астан пуанма пёлес? О, есёр пулмасан совет саккунлăхё астан сирепленет! Пире сирён хыçсан пыма пёлменшён йатлама тивёсех ёнтё“, — те. Вара въл, сана хирёс йăл йăл кулса илет те, пёр сăмах чёнмесёрех ёсна туса парат.

— Хирёс каласан? — персе йатăм тўсейменнипе.

Сьекретаран пичё пёрре хёрелсе, тепре шуралса илчё. Въл ман сине сиденерех пăхрётё:

— Пире те пётёретён есё, хăвна та...

Сьекретаре ас панăшăн тав турăм та кабинет алăкне уçрăм. Ман умра сётел хушшинче, чечексем ашне путса урлăрах хăлхалă сарă сын ларат. Çамки сынчи сўçсене лартса тунă пек: пёрчён-пёрчён пёлётелле карăнассё сўç пёрчийесем. Епё кёрсенех въл ман сине тинкерсе шăтарас пек пăхрёт.

— Мён ёспе? — ыйтрё хытăн.

— Ёсё ёсех мар та, ав иртнё ернере пухура йышăннă тăрăх сенё магазинлăх сурт ыйтма...

— Çук! Епёр хамър та сурт шыратпăр, — пўлчё мана каласа пётеричченех Унтан алăк патнеле хăвăрт утса пыче те, сьекретарне хăй заседанине кайасси сынчен систерчё. Епё ним чёнмесёр танине кура ман сине каллех сиввён пăхса илчё.

— Çук! — тёлё унтан, — кайма пултаратан.

Çак ёс хыçсан тепёр кунне ёсрен тухсан уçăлма тесе хула урамёсем тăрăх калдё-малдё утса сўреме тухрăм. Пёр магазин умне ситсен мана такам хыçалтан карт туртрё: савăрăнса пăхатăп та — хамър йал сынни кулкаласа тăрат.

— Ма апла хăратмала туртатан? — тетёп.

— Меншён туртмала мар: сйленнипе.

— Ман сине сйлентён-им? — тетёп хайскерне.

— Сан сине унта. Сан сине мар, сав учреждени пуслăхё сине. Колхоз вальди икё сййăлкă ыйтрăм. „Ыран паратпăр“, терё. Кăшт хирёслесенех кабинетенчен хăваласа кăларсах йачё.

Пăртак каласкаланă хыçсан сывпуллашса уйăрăлтăмăр.

Епё ыран „пысăк“ пуслăх патне мёнле каймали план тума тытăнтăм. Çамка тирёсене картлантарса, чёлхене шăл айне савăрса сыртсах шухашлатăп, ёс анмаст. Шухашлама канлёрех пултăр тесе, хватере питёренсех лартăм. Сахал шухашларăм-и, нумай и, пуçа ас пырса кёчё. Тўсеймерём, хама-хам урра сёкленё пек, пёр хут татки тытса пысакран та пысăк учреждени йенеле аса-сйсём кăларса чупрăм. Çул сынчи арсынсемпе хёрарăмсем мана саванса ўпёне-ўпёне йулассё.

Вёркёчё пек хашкаса пуслăх кабинетчё умне ситсе татăм. Сьекретар мана пўлсе тем каласанчё, — анчах апа итлемесёрех кабинетала, купарчаран тапса сиктернё пек, вăркăнса кёрсе кайрăм.

Ман алăри хута курсанах пуслăх йăл-йăл кулса илчё те, аллине тăсрё.

— Рапăртпа-и?

— Рапăртпа, рапăртпа! — сухăрса йатăм саваннă пек пулса.

Пуслăх ман алăри хута илчё. Рапăрт пуçламёшёнче хăйён йатне курсанах манан хулпуссынчен лапка пусларё:

— Молодчина, сапла ёслес пулат, большевикла темпсем кирлё. Ысёмсене сёс пёлес пулат...

Хăйён йатне рапăртта вуласанах малала вуламарё те, ман алăри хута пысăк дела ашне майласа чикрё. Халё пуслăх манпа каласаф те, кулат те, умёнчи пирусне сёнет, йунашар пукан сине ларма сёнет.

— Манан, — терём вăраххăн хаман ёсё те аса илсе.

— Кала, кала, пулăшăпăр..

— Хай магазин вальди сурт...

— Е, пёлетён! Миçе сурт: иккё-и, виçсё-и?

— Пёрре. — терём саванса кайнипе.

Пуслăх пёр самантра манан хутсене майласа пачё. Епё апа ыра сунтăм та кабинетран тухрăм.

Пуслăх мана кабинет алăкне ситичченех асатрё. Çак ёс хыçсан тепёр икё ернере сён магазинта сут тавакан прикащиксем мана хупăрласа илчёс те:

— Ех, сёр сятманё, ара, есё мён сынчен рапăрт сыртан? — теçсё.

— Ним сынчен те мар.

— Хай леш „есёр йертсе пынипе, есёр сул кăтартнипе, есёр ўсёмсемшён кёрешнипе“ тенине.

Рапăрта аса илсен хам та кулса йатăм. Саваннăçлăн кулса тараннă сёре шăп „пысăк“ учрежденин пуслăхё ситсе кёчё. Апа курсанах епё пётём май шăнăрёсем сятăртатса ыратиччен: — урра! Пётём предприяти стахановла ёслет. Есёр йертсе пынипе!..

Пёр прикащикне куç хёсрём. Въл та пётём вайёпе мекёрленсе: — 200 проц. план тултартамăр. Есёр йертсе пынипе!..

Магазинти сынсем мён пулнинчен тёлёнсе саварёсене карса тăрассё.

Кайрё вара пирён ёс. Пуслăх пур пухура та, заседанисенче те пире пример илсе ырлат, сынсене хурлат. Савантамăр вара пёр сул сулёпех. Анчах... Анчах, ех анмарё вёт, иртнё пухура... Сталин йулташ докладне сўтсе-йавнă май... Ех, лекрёл!..

Йәпәлти хәйулахә

Сверчков худ. ўкерчәкә

- Мәнле намәс мар сана! Заседанире есә җавар уҗмарән та, тет.
- Мәнле уҗман! Суйа! Епә җавар уҗса председател графиненчен 5 стакан шыв ёҗрәм.

Ватисем сәнани

Пришибейев ала пара пуслар — суйлав сывхара пул.

Беликв пухуран тухса тарчә: темәскер сиксе ан тухтәрчә...

Молчалин мак-мак тума пусларә, хайән начаһникне критик-леме тытәнчәс пулас

Обломов тепәр йенне сав-райса ыртрә, сәнталак само-критикана кайасса пул.

Сумкин кевәсет

Район масштабәпә әслекен учрежденири Сумкин йулташ канмали кунсенчен пәринчә кра ваф сәинчә шуһаша кайса ыртнә.

— Нумай сүлсем иртәс, — те-нә вәл үләмхи вәхәтсен чаршав-не уса йарса. — Манән хәһхи чапән пайәркисем сүнсә пәтәс. Хәлә епә йанә циркулярсемне кәтарту хучәсем архиври тусан-па витәнә ларәс. Тенчере Сум-кин пурәни нимәнне те па-лармә. Теләйлә сынсем сав вә-хәтрах сук мар. Вәсене хисәп-лесе урам йачәсене парасәс; вә-сем сәинчә поетсем әмәрләнә йулмәли савәсем сырасәс. Ма-нан йатпа нимән те сук

Тәхәр сүлхи ачи, ашшән шу-хәшәсене пәлнә пекех, Пушки-нән „Памәтник“ саввине пәх-масәр калама вәренсә ларнә.

„Хама епә алапа туман чән пәләк лартрәм. Ун патне такәр тәрә хәләх сукмакә“.

— Мән вәл пәләк? — ытнә ачинчә Сумкин.

— Памәтник! — тенә ачи.

— Ав мәнле! — тенә Сумкин. — Хәйне вәһди хәй пәмәтник лартнә. Вафса! Мән чула ларнә йанә вәл пәмәтник? Кәнеки сәинчә мән чул ларнине каламан-и?

— Каламан.

— Хәклә ларнә пулә сав. Ха-ма хам пәмәтник лартма тата... киләшсәх кайас сук. Мәссәсем маң йатпа хәйсем пәмәтник лартма шуһаш тытсаң, аван пулмәла.

Савән майлә чылайчәнен шу-хәшлакаласа ырткаланә хысәән, ура сәине сасартәк тәнә та вәл, тула тухса кайса, уборнәй ала-кә сәинчә: „Сумкин йачәпә тәра-кан уборнәй“ тесе пурпа сырса хунә. Чунә вара ләпланнә.

Карчәк

— Чәххән сүркуннехи чи мал-танхи сәмаринне ытла нумай каласакан сынна сәитерсен, чәхә нумай сәмартә тәваф, тенә ват-тисем. Сәк сәмартана хамәрән Турхантә „Хресчен“ колхоз прәдсәдатәл патне илсә кайса сәитерес. Вәл ыһәх-чәрлән үс-тереси сәинчә каласма йура-тәт. анчәх колхоз ләшисене коңухсем начар пәхнинне кур-мәст. Нумай каласнә пиркийәх курми пулнә. Савна сәитерсен чәхә кунне икшәр сәмартә туса парассан туйанәт.

„Йәнәшпа“

— Иванов, сана Петров кәс-йинчә 50 тенкә те 50 пус ук-са кәларса илнәшән айәпаласәс. Кала: мәнле майпа пулнә вәл әс?

— Йәнәшпа, гражданин судйа. Епә унта 50 тенкә кәштах сә-теймәст пулә, тенәчә. Пирән Сәпрел районәнчи Виноградәв хушаматлә прокурор: „50 тен-кәрен кәйарах вәрланә пулсан, судпа айәплама пултараймәст-пәр“ тесе алпущах сырса пәл-тернә. Епә вәрланә укса, хам йәнәшна пирки, 50 тенкәрен 50 пус иртнә.

Трак районәнчи Мән Шетмәре

— Караç Йакку арәм! Ка-ла-ха: ма сан упәшкун али пит таса мар вара?

— Вараланнә-и? Лавкана кәй-нә чухне лапра сәине үкнә пулә. Килтен алине сусах кәйрә.

— Таса мар сав, таса мар! Кооперативәнне 1,160 тенкә сәклатнә.

Кун пәк ан пултәр

— Инке, хәвәртрах тачка сәкәр парса йар-ха. Пәр сүр сә-кәр ытларах кирлә.

— Мән тума?

— Пушар тухнә. Пушар пич-кисене сапламәла.

Художник — савәнәсә

Сүркунне Атәл хәринчә пәр художник сүрхи сәнталак кар-тинне үкерә тәрат. Ун патне ватәрах сын пырса каләт:

— Ку картина курнәшән епә темән пама та хәтәр, — тет.

— Тәләмелә, — тет худож-ник. — Епә сәрланә картина мухтакан сынна пурәнәсра пәр-ремәш хут куратәп. Есә худо-жәствә картинасене пахалама пәлетән имәш!

— Сук, — тет пынә сын. — Пәлесси пулас сук... Епә сук-кәр. Нимән те курмәстәп. Са-вәнпа апла каларәм.

Критикә үсме пуләшат

— Йулташсем, пирән критикә вәйлән сарәлса кәйрә. Сигмен-ләнхсем сәинчә 19 сын тухса каларәс. Хәлә сәитәнүсем сәин-чә каласасси сәине кузма та вәхәт әнтә.

— Сәитәнүсем сәинчә епә ка-ласшән. Критиклесси чәнахах нумайа тәсәлчә. Докладчик та сәитменләнхсем сәинчә каларә, тухса калакансем вунтәххәрәш те сәитменләнхсем сәинчә кә-ласрәс. Пәтәмәшпә каласан, са-мокритикә вәйлән сарәлчә. Ку әнтә пирән пысәк сәитәнү пуләт.

Симәс

— Кинемей, сү сутатән-и?

— Сү сутатәп.

— Ма симәсләнсә кәйнә-ха вәл?

— Ма? Ара, хәлә сүркунне! Сүркунне пуртә симәсләнәт. Сү та симәсләннә.

— Атте, паѳър пулѳ чѳмнине куртѳм. Ай-ай вѳйлѳ чѳмаѳ!

— А-ей, пулѳ чѳмни мѳн вѳл; епѳ вот пѳр растрѳчика курнѳ,—Перм хулинче чѳмса Шупѳшкара тухнѳ.

ЙАПАЛТИКАССИСЕМ

Вал кунхине Йапалтикасси райёстъявкомён предсдатёлэ Йаланларанав Лёриван Районавич, кётмен хыпар килессе пёльнэ пекех, арәмёнчен те иртерех вярнчэ. Стена сүмөнчэ чиқ-таклатса таракан харах пуканла сехет сине пәхса илчэ. Вунә сехет. Саварне пысаккан карса, йанах аякәсене хыса-хыса анасларё те ыхине вестерчэ. Вара, йаланхи пекех, вунә-вуникё минут хушши каркаланса ыртнә май, койкә синчех физкультурә туса иртерчэ.

Сасартәк, телефон шанкәртатса, пүлёмри ирхи ләпкәләхә йантәратрә. Хәпәл-хәпәл сиксе тәчә Лёриван Районавич. Арәмне те вәратрә.

— Итлетәп!—терё вәл, трубкәна сылтәм хәлхи сүмне сыпәстарса.— Да... Епә.. Йаланларанав... Кам?.. Дежурнай и ку? Ну!.. Мән вара. Телеграммә!.. Обләсрен... Кам?.. Йаблә... Йабләчкин килмеле-и? Ну-у-у!.. Пәлетәп... Автомобил?.. Сәмәллине-и?.. Станцәна йамала. Йарас.. Халех йама кала... Разрешаю, конешнә... Киләшетәп.

Трубкана хучё те Лёриван вәранаймасәр асап-лән каркаланса ыртаткан арәмё патне пычэ.

— Таңә!.. Итле-ха Таңкә! Сәнә кәпене тупса пар-ха мана... Тар-ха... Вәран-ха тархасшән.

— Вәрантәм ёнтё,—терё Таңә, сәпәс одеалне сәккесе.— Мән ништа кайса кәреймесәр тапәртатса тәратән!

Тупса пар-ха сәнә кәпене... кәвакарчән пәсехи тәслине.

— Мәншөв? Ёнер тәхәнни те сәнә вәт... Пәрре сәс шыва кәнә те...

— Сухавё лучарканнә унән, харах сәнни вәснә те чернил тивсе пәтнә. Акә, ёненмесен тытса пәх,—терё Лёриван, арәмне ёнер тәхәннә кәпине қатартса.—Хайхи килет вәт пайан... Каллех хайхи Йабләчкин килет.

— Обләсрен-и!—сиксе тәчә Таңә.—Пәркун-хи-и?.. Пәркун сана йала йарса хамәр патәрта сәр ыртса пурәннә Йабләчкин-и?

— Савә,—терё Лёриван.—Ләплан-ха. Пар-ха кәпене.

Кәвакарчән пәсехи тәслә кәпене илсе пачә Таңә.

— Шәлаварне те урәххине тәхәннәтән пуль... Алексей Иванчә күрсе панине. Галстухне те...

Лёриван Районавич шәлаварне те урәххине, висёмкун кашхине сәс райсойуз пусләхә Алексей Иванович Хамәртәванав килех күрсе панине тәхәнса йачә. Галстухне те сыпәсулән майлаштарса сәкрә. Сехет вунпәр ситрә. Пәр курка ашә сәт ёсрә те Лёриван, кускәски сине пәхса илчә, Таңә сине... Унтан, сүтә сәрасемлө портфёлне йатса хәвәрттән тухса утрә.

* * *

Йапалтикасси районне иртнә уйәхра сәс килсе кайнәччә-ха Йабләчкин. Йаланларанав Лёривана сәс мар, районри ытти руководителсене те ләйәххән пәскәртса хәварнәччә вәл ун чухне. Чи малтанхи сәмахәнчех килен-кайансене тивәслә таран хисеп туса кәтсе илменшён асәрхаттарнәччә:

„Епә хамшән каламастәп,—тенәччә Йабләчкин.—Урәххисем, манран асләраххисем те килме пултаращә вәт сирән района. Вәсене те вара хирәс тухса илес мар тетёр-им есәр?.. Авторитета сәр-тетёр. Киләшүсәр капла, йулташ Йаланларанав.. пәлместёр пек хәтланатәр“...

Сакә „йатласа“ каланә сәмахсене нихәсан ман-мала мар йанланнә Йаланларанав Лёриван Районавич. Сакә, йатласа каланә сәмахсене вәл, кирлө хутсене папкә хушшине хунә пекех, чәре тәпне хунә. Йулашкинчен, асәннә кун, Йабләчкин каланә: „Сирән районра пәр ерне пурәнса та йалсене тухса сүреймерәм-ха епә,—тенә.—Тепре килсен, кашни колхозра тенә пекех пулатәп. Начар мар сынсем сахал мар кунта сирән. Ремонтлай-манав йулташән есә сәс пәртаксах кайа йулса пыраф. Сапах вәл мана хурлантармасф. Шерпайкин йулташпа әллә-әллән тытәнса еслесен вәл кайа йуласләхә епә тепре килнә сәре пәтәмпех пәтересе хума пултаращә. Финайакәвпа Сутайакәв йулташсене те сав сәмахах: ёсрә анәсулә ситәнү сунагәп. Хәвәр хушәрта сак Йаланларанав пек нимәнле йәвәрләхран хәраман йулташсем пур чухне пур ёсрә те Йапалтикасси районә малти ыраһна тухассине шанатәп“.

Сак сәмахсене те, ёсрә ытарма сук савәвәслә ситәнүлө шухәшсемлө пәрлех, чәре тәпне персе чикнә Йаланларанав Лёриван. Вәл сәмахсемшән сахал мар хыпаланнә, сынсене те хыпалантарнә. Пуринчен ытла пайан, Йабләчкин килмеле тенине илтсен, пушсех те хыпәнсах хыпаланчә. Хыпәнсах хыпаланса кәнцәларине кәрсә ларчә.—Галстухне йусарә. Кәвакарчән пәсехи тәслә кәпи сине, шәлаварә сине те тәрәххән пәхса илчә.

— Кил-ха, Отнашкин!—тесе чәнчә вәл, йунашар пүлёмре темәскерлө отношени сырса ларакан хайән сәкретарне.—Кәр-ха кунта!

— Итлетәп,—терё Отнашкин, сәпәс сән пусса Лёриван Районавич умне кәрсә тәнә-тәманах сәламлән авәнса.

— РЕК лашисем пурте килте-и?

— Килтеччә. Тәваттәшә те витерехчә,—терё Отнашкин.

— Йураф. Коңухне халех кайса калас пулаф. Лашасем синчә пәр кирәк те ан пултәр. Шама турапах тураса тасатма хуш. Силхисене тәрлөрен тәслә лентәсемлө сивәтлөтәр. Лайәхрах апат парса тәрантартәр...

— Халә тәрантса тәма вәхәт сук пулө ёнтә,—терё Отнашкин.—Сутайакәвпа Финайакәв йалсене тухса кайатпәр терәсә пайан. Халех култерме киләсчә пуль вәсем?

— Ништа та каймасчә пайан!..

— Ара, йурә апла,—терё те Отнашкин, коңуха наказ пама хыпаланчә.

Телефон трубкине Лёриван Районавич каллех хәлхи сүмне сыпәстарчә:

— Кам ку? Сүтәспайә! Сутайакәв пур-и? Аха... Есех-и? Итле ха, йала тухса кайасшән пулнә-им ес пайан... Хутпәлменлөхә пәтерес есә тәрәслеме-и?.. Сук. Урәх чухне кайан. Йабләчкин килет

вѣт. Вара-вара... Савѣ... Пѣркунхи. Тепѣр сехет-рен кунта килес пулаѣ санѣн. Райѣстѣвком умне пухѣнатпѣр.

Сутѣспайѣнчи Сутайакѣвпа каласнѣ хысѣнах, трубкине хумасѣрах Йаланларанѣв Лѣриван, фин-пайѣнчи Финайакѣва чѣнсе илчѣ:

— Есѣ мѣн... йала кайасшѣнчѣ-им пайѣн? Уксатенкѣ пухас ѣсри прорыв мѣnten килнине тѣрѣслешѣнчѣ и? Сук. Урѣх чухне кайѣн. Йаблѣчкин килет вѣт. Вара вара... Савѣ... Пѣркунхи. Тепѣр сехетрен кунта килес пулаѣ санѣн. Райѣстѣвком умне пухѣнатпѣр.

Сакнашкал каласу райѣсѣрпайѣнчи Шерпайкинпа тата МТС-ри Ремонтлайманѣвпа та пулса иртрѣ. Йулашкинчен Лѣриван Районѣвич райсойуз пуслѣхѣ Хамѣртѣванѣв Алексѣй Иванѣвича чѣнсе телефона чанкѣртаттарчѣ:

— Итле-ха. Мѣнле ѣссем? Аван?... Питѣ аван. Есѣ пѣлетѣн-и-ха, Йаблѣчкин килет вѣт. Вара-вара... Савѣ... Пѣркунхи. Итле-ха, тусѣм. Килсен ман пата кѣрег вѣл... Какой сахал... Тупса парай-мѣн-ши? Сысна сурѣ! Кѣрка та тупма пулаѣ-и? Йураѣ. Питѣ аван пулаѣ. Ан ман-ха. Кѣсѣрех конешнѣ. Чѣй ѣснѣ сѣре кирлѣ...

Пулѣм алѣкѣ шѣкѣр-шѣк! шакканчѣ. „Войдите“, тенѣ хысѣн Отнашкин кѣрсе тѣчѣ.

— Мѣн?—терѣ Йаланларанѣв.

— Рапѣрт!—терѣ Отнашкин, аллинчи хут та-тѣкне Лѣриван умне хурса.—Колхозран... „Хѣрлѣ сухаѣ“ членѣсенчен.

— „Хѣрлѣ сухаѣ“?—терѣ те Лѣриван, хыпа-лавса вулама пусларѣ.

*„Хаклѣран та хаклѣ,
йтараймѣ Лѣриван Районѣвич!“*

Кѣсѣлхи сѣуракине пур йенчен те ситѣвѣлѣн хатѣрленсе тѣнѣ май, сана, хамѣр йалта мѣн кѣсѣн-рен ситѣнсе ѣснѣскерне, халѣ пысѣккѣ пулнѣскерне, пире пур ѣсре те кунсеренех Отнашкинпа иксѣр сѣрнѣ отношенисем тѣрѣх кѣтартусем парса тѣрѣс сѣлпа йертсе пырѣканскерне пайѣн, пирѣн колхозра сѣнѣ клуб усѣлнѣ кун, раппѣрт пама чѣн тивѣслѣ пултѣмѣр епѣр. Аканѣ тухма пайѣн тесен пайѣнах хатѣр. Йур кайассине сѣс кѣтетпѣр. Вѣл кѣсѣл кайатех, ѣнтѣ ирѣлме те пусларѣ. Шѣнкѣрчѣ-сем те килчѣс. Вѣсем вѣлѣч йѣвасем хатерлерѣ-мѣр, ачасем савѣнасѣсѣ. Йалхусѣлѣх машинисене ремонтлас ѣсе те пикентѣмѣр. Ватѣ стариксене чѣлпѣрсем, тилхепесем, урхалѣхсем йавса хума задани патѣмѣр. Уйѣ йур тытса купалама тата тислѣк кѣларма план туса хутѣмѣр. Фекали шѣвекѣ те мѣн кирлѣ таранах хатѣрлетпѣр, есѣ сѣуралса ѣснѣ йала шѣршѣ ан сѣрѣлтѣр тесе, ѣна та епѣр уйри шѣтѣксене кѣларса тѣкас тетпѣр. Сана, хамѣр йал сѣынине, Лѣриван Районѣвич, арамна та вѣрѣм та телейѣл кунсѣл сунатпѣр, пурсѣмѣр та йуратса йулатпѣр. Сывѣ пултѣр Лѣриван Районѣвич Йаланларанѣв!

Пѣтѣм колхоз йѣчѣпе алѣ пусатѣп: „Хѣрлѣ сухаѣ“ колхозѣн сѣнѣ предсѣдатѣлѣ

Иван Авѣнайкин.*

— Питѣ аван,—терѣ Лѣриван Районѣвич.—Чѣ-нес... Халех чѣнес.

Телефон трубкине каллех хѣлхи сѣумне сѣпѣс-тарчѣ. „Хѣрлѣ сухаѣ“ колхоза чѣнсе илчѣ:

— Кам ку? Авѣнайкин!.. Сывѣ-и? Питѣ аван.

Итле-ха! Колхозниксем пурте килте-и пайѣн? Тис-лѣк тѣкасѣсѣ?.. Вѣрлѣх тасатасѣсѣ?.. Итле-ха! Пѣр вѣтѣр йуланут тупса йар-ха халех. Ху та килетѣн, конешнѣ. Тепѣр сехетрен. Инсѣ? Мѣн инсѣ сѣв, вунѣ километѣр! Елкѣретѣр. Итле-ха, сѣынисене аванарах тѣмланса килме кала! Кѣтетпѣр... Хут-кулѣсне те хѣвѣртан ан хѣварѣр.

* * *

Вѣрлѣх тасатма чарѣнсах, тислѣк тѣкас ѣсе пѣ-рахсах тухса килнѣ йуланутсемлѣ сѣнсем тепѣр сехетрен райѣстѣвком сѣрчѣ умне ситрѣс. Йалан-ларанѣв та тухрѣ. Сѣрпайѣн пуслѣхѣ Шерпайкин та, МТС директѣрѣ Ремонтлайманѣв та, финпайѣн пуслѣхѣ Финайакѣв та, сѣтѣспайѣн пуслѣхѣ Сутайакѣв та кунтах. Бухгалтѣрсем те, машинисткѣсем те питѣ йатулѣн капѣрланса тухнѣ. РИК ан тѣватѣ лашине Отнашкин крылѣца умне савѣтса пычѣ. Силхисене, хѣри чиккисене те тѣрлѣрен тѣслѣ лентѣсемпе сивѣтленѣ. Чи кѣсѣр пѣсѣл хусах лаша сѣне Йаланларанѣв хѣпарса ларчѣ, урлѣ хѣлхали сѣне—Хамѣртѣванѣв. Тата иккѣшин сѣне Финайакѣвпа Сутайакѣв сиксе утланчѣс. Вѣсене „Йаблѣчкин йулташа ырѣ сунса кѣтетпѣр!“ тейекен кѣмѣл саспаллисемлѣ метѣрсѣралѣ хѣрлѣ йалава тыттарчѣс те, чи малти ѣрете тѣратрѣс.

— Ну кайрамѣр!—терѣ те Йаланларанѣв, аллинчи саламатне сѣклесе, вѣрѣнтан тапранмали сѣнчен паллѣ пачѣ.

Отнашкин пионер организацинчен „кивсѣн“ илнѣ барабана кѣмсѣртеттерме пусларѣ. „Хѣрлѣ сухаѣсем“ илсе килнѣ сѣрхѣласлѣ хуткупѣс „Марш“ кѣввине вѣлѣса йѣчѣ. Йуланутсемлѣ, сѣуранутсемлѣ колоннѣ вѣрѣнтан тапранчѣ. Аслѣ сѣлпала йал хѣпхи патнеле сѣл тытрѣ.

* * *

Кѣтмели вѣрѣна ситсен нумайах та анасланса тѣраймарѣс, икѣ автомобил умлѣн-хысѣлѣн сѣвхарса ситнине сѣнарѣс.

— Пѣри грузовик ку, пирѣн мар,—терѣ Отнашкин.

— Авѣ пирѣн,—терѣ Лѣриван Районѣвич.—Хысѣлтан килекенѣ пирѣн вѣт? Хатѣрленѣр!..

Хавхалану минучѣ пусланчѣ.

Грузовик сѣатѣлтаттарса та ситрѣ. Ун хысѣне, вѣрѣм сѣнчѣрпа, Йаблѣчкина илме тесе кайнѣ Йѣпѣлтикасси райѣстѣвкомѣн сѣмѣл машинине кѣкарса йанѣ.

— Мѣн пулнѣ!.. Мѣн?..

Шофѣр сиксе анчѣ те, кѣсѣр пуслѣ лаша сѣнче ларакан Йаланларанѣв умне пычѣ.

— Мѣн пулнѣ-ха, мѣн?

— Станцѣна ситѣймерѣм —терѣ шофѣр.—Мотор ѣсleme чарѣнчѣ. Акѣ, сѣл сѣнчи колхозѣн грузо-викѣ хысѣне кѣкарса кайала савѣртѣм вара.

„Урра“ кѣшкѣрма пѣсѣртанпах хатѣрленсе тѣнѣ йуланутлѣ „Хѣрлѣ сухаѣ“ членѣсем ахѣлтатса кулса йѣчѣс. Бухгалтѣрсемпе машинисткѣсем те, чѣхѣсемпе автансем пек, кѣт-кѣтикетсех лѣхлатасѣсѣ.

— Кулѣ мар-ха кунта,—терѣ Йаланларанѣв.—Вредигѣлствѣ йе татах та хѣрушѣрах ѣс туни пулаѣ ку. Кил-ха кунта, Ремонтлайманѣв!—терѣ вѣл МТС директѣрне хѣй умне чѣнсе.—Енер сѣс санѣн мастѣрскойѣнче ремонтланѣ вѣт вѣл машинѣна. Мѣншѣн мотор ѣсlemест?

— Хам та тѣлѣнсех кайрѣм-ха капла,—терѣ Ремонтлайманѣв.

— Нимѣн тѣлѣнмели те сук,—терѣ Лѣриван Районѣвич кѣмѣлсѣрѣн хѣйне хѣй хумханса.—Халех илсе кайас пулаѣ. Вѣрсѣнѣрен ремонтлас пулаѣ, йулташ Ремонтлайманѣв!

Унтан Огнѣшкина чѣнсе илчѣ Районѣвич. Халех Йаблѣчкин патне ўкѣнўлѣ телеграммѣ пама хушрѣ: „Касар тархасѣн. Сана илме сѣмѣл машин ыран ирсѣр пыраймасѣ“.

Каѣ пулас умѣн, хѣйхи Йаблѣчкин хушаматлѣ хулам портфѣллѣ мѣн сѣн, хура хыслѣ сѣмѣл сунана кўлѣннѣ улма чѣпар тѣслѣ те хушка пуслѣ лашапа Йѣпѣлтикасси йѣлне пырса кѣчѣ.

— Ку йалта пулкаланѣ и есѣ халиччен?—тесе Ыйтрѣ лавсѣ, лаша йурттане лѣплатнѣ май, Йаблѣчкин йѣнне сѣварѣнса.

Йаблѣчкин чѣнмерѣ. Лавсѣ сѣмахне кѣлмен пек, итлѣсшѣн те мар пек пулса вѣл, шѣмѣ пѣкечеллѣ куслѣх утлантарнѣ сарлака сунатсемлѣ сѣмси тѣрах тинкерсе, тумла йухтарса ларакан йѣмра турѣчѣсем сѣнеле пѣхса пычѣ.

— Райѣсѣтавком председатѣлѣ патне килѣтѣп тѣтѣн-и сѣк есѣ. Кѣнцѣлѣари тѣлне пѣлѣтѣн-и?—калех Ыйтрѣ лавсѣ.

Йаблѣчкин, каллех лавсѣ сѣне пѣхмасѣр, паѣто кѣсѣиңчен пѣр тутѣр пекскер кѣларчѣ те сѣмсинѣ шѣнкарчѣ.

— Суркувнѣ пулсах пулчѣ иккен,—терѣ лавсѣ, сѣмах сукран сѣмах тупнѣ чухнехи пек, сылтѣм хѣлхи хысѣне кѣмѣлсѣрѣн хысѣкаласа.

Йаблѣчкин пирусѣ кѣртсе йѣчѣ. Чѣн малтанах ѣмсе сѣтнѣ хысѣсѣн, кѣштах кѣхмлатса ўсѣрем пек турѣ те, тутисѣне сѣвракалатса, шупка-кѣвак сѣремне ункѣн-ункѣн мѣкарлантарса кѣларчѣ.

— Шѣнкарчѣсем те килнѣ иккен,—терѣ лавсѣ тепѣр хут, сук сѣмаха сѣмах тунѣ май, Йѣпѣлтикасси йѣлне кѣрсенѣх „чѣлхесѣрленнѣ“ Йаблѣчкин сѣне куѣ айѣле пѣхса.

Йаблѣчкин хѣрах аллине сѣклерѣ те шѣвѣр пўрнѣпѣ тѣсса, темѣнле, сѣвлѣша чышнѣ пек туса, сылтѣмала кѣгартрѣ.

Лавсѣ ѣнланчѣ. Кѣнцѣлѣари тѣлне кѣгартат иккен. Акѣ вѣл Йѣпѣлтикасси райѣсѣтавкомѣн кѣшѣр кантѣксемлѣ кѣнцѣлѣарийѣ.

Улма-чѣпар тѣслѣ хушка пуѣ тапах чарѣнса тѣчѣ.

— Сирѣн пек сѣнсенчен ѣйтма та аван мар та, пѣрер чѣрѣклѣх парайѣн-ши ѣнтѣ есѣ мана?—терѣ лавсѣ.

Виѣсѣ тенкѣ те вунпилѣк пуѣ кѣларса пѣчѣ Йаблѣчкин.

„Ытла та ырѣ кѣмѣллѣ сѣн иккен ку,—сасартак сѣванса шухѣшларѣ лавсѣ.—Мѣнкѣмѣллѣ пулсан та, калама сук ырѣ кѣмѣллѣ сѣн. Пѣр чѣрѣк ѣрехлѣх мѣн чухлѣ памалине те пѣлет... Пѣр сѣмах каламасѣрах кѣларѣ тѣта укѣсине... Сѣмахѣ мана кирлѣх те мар та...“

„Сѣкѣнпа ѣнтѣ, йулташсем, кѣсѣрхи лару хушѣнчѣ тесе шутлатѣ“,—тенѣ сѣмахѣсене каласа сѣс ѣлкѣрейнѣчѣ Йѣланларѣнѣв, пўлѣм алѣкѣ шакканмасѣрах усѣлчѣ те, Йаблѣчкин кѣрсе тѣчѣ:

— Салам пурсѣра та,—терѣ вѣл, сылтѣм аллине сѣклесе.

Сѣхѣрленнѣпѣ, сасартак хыпѣнса ўкнѣ май, ху-

пннѣ лару членѣсем тѣвѣллѣн алѣ сѣпса йѣчѣс. Самантлѣха пѣри те пѣр сѣмах чѣнмерѣс. Пурин куѣсѣсем те Йаблѣчкин сѣне тѣрѣнса тѣлленнѣ. Кашнийѣшѣн сѣнѣсенче хѣвхалану хѣ хемѣ амаланса кѣварланнѣ пѣларѣт. Йаблѣчкин сѣплах, пѣр вырѣнт-х тѣраѣ. Алли те сѣплах сѣкленсе саламлѣн сулкаланаѣ. Лѣшсем те сѣплах чѣгѣнусѣр тѣвѣллѣн сѣпасѣсѣ—вѣсем те саламласѣсѣ пулаѣ...

— Лѣпланѣр-ха,—терѣ Йѣланларѣнѣв, кѣмѣллѣ сѣсѣпа. Хѣйѣн аллисѣм сѣпах сѣпѣнасѣсѣ, тен ѣна хѣй те сисѣймѣст пулѣ.

Йаблѣчкин хысѣ тѣлне Огнѣшкин сѣпѣс тѣплѣ табуреткѣ шѣвѣнтарса лѣргрѣ.

— Ларѣр,—терѣ вѣл Йаблѣчкин куслѣхлѣ куѣсѣнчен мѣскѣнлѣн пѣхса.

Ларчѣ. Пурте лѣпланчѣс.

— Мѣнле-ха сирѣн ѣсѣсем?

— Начарах мар,—терѣ Йѣланларѣнѣв.—Кѣсѣрхи ларура сирѣм икѣ ѣйгу сўтсе йѣврѣмѣр. Чи малтанах Ремонтлайманѣв пирки. Вѣл отчот туса пѣчѣ. Сѣуракине сѣтелѣклѣн хѣтѣрленѣт. Трактѣрсѣне йѣлташ ремонтланѣ. Халѣ тѣта тепѣр хут тѣрѣ лесѣ вѣрсѣнѣрен ремонтлама хушса хѣварѣмѣр мѣншѣн тесен, шанчѣклах мар. Акѣ, йулташ Йаблѣчкин, сирѣ илме тесе пынѣ сѣмѣл машинѣна та кѣйала сѣтѣрттерсе килмеле пулчѣ—ѣна Ремонтлайманѣв йулташѣн мастерскойѣнче ѣнер сѣс ремонтланѣ пулнѣ. Тѣта сўтѣспѣйѣн ѣсѣсѣне те пѣхса тухрѣмѣр—Сўтаѣкаѣв отчот туса пѣчѣ. ѣна хутпѣлмѣннисѣн хисѣпне пѣтѣмпѣх пѣтерме хушса хѣварѣтѣмѣр. Финѣйѣкаѣвѣн отчогне те итлѣрѣмѣр.

Финѣнс планне тултарас тесен тѣтах та лѣйѣхрах ѣслемеле-ха, терѣмѣр. Сѣрпѣйѣн пуслѣхѣ Шѣрпѣйкин йулташ районри колхозсем сѣуракине мѣнле хѣтѣрленнѣ сѣнчен лѣйѣххѣн каласа пѣчѣ. „Хѣрлѣ сухѣсѣ“ колхозѣн кивѣ председатѣлне вырѣнтѣн кѣларас, терѣмѣр. Ун вырѣнне Иван ѣвѣнайкина сирѣплѣтрѣмѣр. Райѣсѣузри Хѣмѣртаванѣв йулташѣн отчогне те тѣплѣн сўтсе-йѣврѣмѣр. Сѣва тухас умѣн лавкана сѣлѣксѣм мар, ѣшѣ кѣрѣксѣм те мар—колхозниксем вѣлѣи махоркѣ, картус тѣта ытти кирлѣ йѣпаласѣне ытларах илсе килме тѣрѣшас пулаѣ, тесе кѣгартса хѣварѣтѣмѣр...

— Аван, аван,—терѣ Йаблѣчкин.—Епѣ сирѣн района мѣншѣн килнѣне пѣлетѣр ѣнтѣ есѣр. Хѣвѣрах куратѣр, пѣркун та килсе кѣйѣнчѣчѣ. Сирѣн район пур ѣсѣре те кѣйѣ йулса пыраѣ. Пѣллах, халѣ ѣнтѣ аплах мар. Пѣркунтанпа нумѣй сѣтѣнўсѣм тумѣ пултарѣтѣр. Уншѣн сирѣ хѣрўлѣн салататѣп. Сирѣн район социѣлисѣмла строитѣлствѣн пур фронтѣнче те хѣватлѣ сѣтѣнўсѣм тѣваѣсса шанатѣп...

Алсўпу каллех тѣвѣллѣн шѣпѣртатрѣ.

Хушѣннѣ ларѣва тепѣр хут хуѣса хунѣ хысѣсѣн, пурте пѣрлѣ кино курма тесе кѣйрѣс. Вѣсем сѣтнѣ сѣре лапах екран сѣнчи сўтѣ сўнсе ларчѣ. Зѣлѣри сўнсем тѣвѣллѣн алѣ сѣпса йѣчѣс. Урисѣмпѣ те тапѣртѣтѣсѣсѣ. Кѣшкѣравлѣ сѣсѣсемпѣ хѣварѣтрах сўтѣ пама ытѣсѣсѣ.

„Йаблѣчкин йулташпа район руковѣдитѣлѣсем кинона пырса кѣрсенѣх, вѣсѣне залѣра ларакан ѣсхѣлѣхѣ, пѣр харѣссѣн ура сѣне тѣнѣ май, тѣвѣллѣн алѣ сѣпса саламларѣ“,—тѣе пѣлтерчѣ тепѣр кунхинѣх пичѣтленсе тухнѣ Йѣпѣлтикасси районѣн хѣсѣчѣ. Райѣсѣтавкомѣн ларѣвѣ пулни сѣнчен те сўрнѣ хѣсѣтра: „Ларура Йаблѣчкин йулташ

кашнн ыйту сынче тёллөн чаранеа, пите тө кирлө катартусем парса хаварчө,—тенё.—Пайан вэл Яланларанав йулташа пёрле колхозсем тарых суре тухса кайа...

Тухман сын сүл сине тухсан таман тухнэ тенё пек, Яблэчкинпа Яланларанав Япэлтикасси йаленчен тухсанах нүрлө йур лаплатса сума пусларё.

Малала вара, вёсем миёе сёре ситсе миёе тёллө ёс туса сүренине епё тёллөнөх пёлеймерём. Чи малтанах „Хёрлө сухаё“ колхозра пулна тенине илтрём. Унта вёсене сёне председатёл Иван Аванайкин пётём членсен йачёе авана авана хирёс тухса илнө терёс. Сав касах колхозан клубёче агрокружокра вёренсе тухакансен вёчёрё пулна. Вэл вёчёрта Яблэчкин вёренсе тухакансен умёнче таракан пысак задачесм пирки пысак самах тухса каланэ. Вёсене мухтанэ. Вара прогулсем-мёнсем туса кружокра виёшер сехет сёс вёренсе йулнэ кахалсем те хавхалансах таваллан ала сүпнэ. Яблэчкинпа Яланларанав хисеплө президиума суйланэ. Хайсем куё умёнчөх ларасёе пулёсин те, вёсене иккёшне икё хут татакё сине сыру сырсах салам йанэ.

— Тата акэ мён,—тесе каланэ тет Иван Аванайкин,—йуратнэ йулташ Яблэчкин пирён пата килнине хисеплесе ыран ирех унан йачёе фекали обозё организацилесе уйа турттарса тухас... Сахалран та вунэ вуникё лав пухса тийеме пултаратпэр вёл! Йышанатпэр-и?

— Йышанас!

Каллех таваллан ала сүпса йачёсё, тет.

— Тата сирён сысна ферми начар мар ёслет тенине илтиёччө епё,—тенё тет Яланларанав.—Сав ферманэ та „Ферма имени Яблочкина“ тесе йат парас ыйтава райёсётавком умне лартма килёшөтер-и?

— Килёшөс!

Каллех таваллан, татах та хытарыхан ала сүпса йачёсё, тет.

Вёчёр пётнө хысёан киле тавараннэ сёре Аванайкинэ арэмё мунча хутса хунэ пулна. Яблэчкин савансах кайнэ вара уншан. Яланларанав та хавасланнэ. Вёсене Иван Аванайкин, хай иртнө сүл кооператэрта танэ чухнөх илсе йулнэ хаклэ йышши супёпа савантарнэ: „Төпре килёр... Татах та муңча хутса парэпар“,—тенё.

Япэлтикасси райёсётавкомён канцельарине епё пырса кёнө чухнө пер пэпэр тытса таракан сторожихасэр пуёне никамах та сукчө.

— Канмали кун-им вара пайан сирён?—терём епё, нимён калама пёлмесёр.

— Пайан канмали кун мар, ташласа ыванмали кун,—тесе йалантарчө мана сторожихэ.—Пайан Лёриван Районэвич арэмё суралнэ кун... Мөвелник. Саванпа, зафати пётмесөрөх, пур ёслөкөсөм те саванта тухса кайрёсёе пулас.

— Апла иккен,—терём вара епё.—Кунта сирён колхозник сүрчө пуласчө те, хаш касра вэл?

— Сук-ха, ситес сүлсенче тумэ план сине сёс кёртнө пулас-ха,—терё сторожихэ.

— Гостиница йе столовай таврашө ёстарых?

— Вёсем те сук сав... Ситес сүлсенче савсене те тумала тесе план сине сёс кёртнө сав-ха. Хам лайах пёлместёл те, хампа пёр таванён ачи каланине илтиёччө, вэл кунта сөкретар пулса ёслөкөлет те..

— Нумайранпа ёслөк-и?

— Сук-ха. Куккашө сак района куёнарпала сёс.

— Кам вэл куккашө?

— Вара савэ ёнтө, Лёриван Районэвич. Яланларанав хушаматлэ. Вэл урах районра ёслөтчө. Халэ кунга куёсарчөсө те, лөре хайпө пёрлө ёслөкөнөсене пётөмпөх хайпө пёрлө илсе килчө, ёнтө пуртэ хайпө пёрлө ёслөсчө: Ремонтлайманавө те, Хамартаванавө те, Финайакавө те, Сутайакавө те тата бухгалтерёсөмпе машинисткисем те чылайёшө лөре хайпө пёрлө ёслөнисөмөх. Акэ мана та ёнтө, йут сын мар тесе, сторожихэ туса хучёс.

— Аван ёнтө,—терём епё

— Начар мар сав ёнтө,—терё те вэл, манпа каласма парас урай шалма пусларё.

Епё те йна урах чармантарса тамарэм. Хватер шырама тесе урама тухса утрэм. Пёр лайах сурт умёнчө куёлаклэ сын пирускэ майкарлантарса танине куртам.

— Кам есё... Яблэчкин пултан мар и?

— Савэ сав. Усёлма тесе тухрам-ха. Афа-ха, пуртө кёрер,—терё Яблэчкин.—Сан вальди ёс нумай пулат кунта... Сырмали нумай пулат. Пайан менелник вёл... Яланларанаван арэмё суралнэ кун. Ун сынчен сырмалах. Пурнэсө пите интереснэ. Мёскөн хёрарам, патша самани вэхатөнчөх суралнэ пулна. Мён чухлө канэ хөнхур курман пул. Анчах лайах аставаймас, ун чухнө вэл пёчөккө пулна. Пёррехинчө, сёпкаган урайне персе антэм, тет, лөпкине ыраттарнэ. Тага, революци пулна хысёан-ха вэл, аслөк сине чөх сёмарти илме тесе хёпартэм, тет те, каллех чикеленсе антэм, тет. Аран сёс пүклө вилёмрен хаталса йулнэ. Телөйө пулна сав. Халэ вэл хутла та пёлөт...

Епё Япэлтикасси районёнчө мён ёсөе сүренине ыйтса та тамарё Яблэчкин Пуртө кёрсенөх:

— Акэ литератэр килчө!—терё те, мана пур ханасөмпе те паллаштарчө.—Таңа сынчен пысак статйах сырса, унан санукерчөкөпөх хаёат сине каларма пултарат ку...

— Аван, пите аван,—терё Яланларанав, манан алла чамартаса.

Пуртө таваллан алла сүпса йачёс.

— Музыкэ!.. Пар-ха пирө музыкэ!—терё такашө, хулабрах сасача.

— Халех,—терё те Таңа, радио репродуктэрө умне пырса, Коминтернан станцине шырама пусларё.

Пуртө шэпланчөсө. Музыкэ кётөсчө. Кашниёшө хайсен арэмөсөмпе саванна ташлама хатёрленчөс. Епёр с-с, Яблэчкинпа иксёмөр, пёчченшерөнөх пур йенчен те сителөклө ёсөмө-симелө сётел хушшинчө тайанса ларатпэр. Капар тумланнэ икө машинисткэ, куёран куё пахса йал кулна май, пирён сётел умне сывхарма пусларёс.

— Илөр! Коминтерн станци урлэ Мускав каласат. Илөр! Информацилө пёлтерё паратпэр..

Пуртө репродуктэр сине пахса илчөс. Парти Тёпкомён Пленумё пулса иртни сынчен пёлтерет репродуктэр... Парти органёсене суйлас ёсри сөнөлө йөркө сынчен. Кооптацине парохасласси сынчен т. ыт. те. Тёп-тёрөссөн каласан—Япэлтикасси районёнчи руководитёлсем пек, нимён сисёмсёр, кама курнэ саванпа таванлашса, сөмйөленсе, пёр самокритикасэр ёслөс йалана хёрхөнүсёр сөмөрсө, малашнехи ёсө тёпрөнөх сөнөтөсси сынчен... Ак сана музыкэ!

Подпа Халим

Под въл „асла“ сын. Въл пѣр пѣчѣк хулари пысак учрежденинче пуслѣх пулса лараѣ. Въл хут те хасан та сурѣмѣпе тенкел хысѣ сине тайанса, хырамне касартса, урисене сѣтел урлашки сине хурса ыртаѣ.

Въл сав тери „тирпейлѣ“ сын: ун пѣлѣмне ала-ка шаккамасар кѣме йурамастѣ.

Пѣрре епѣ сапла, астумасар, васканипе, алак шаккамасар пырса кѣтѣм те, йышѣнмарѣ вѣт. Хуса каларса йачѣ.

— Есѣ мѣнле, ман пѣлѣме, манран ыйтмасар кѣме пултаратѣн!—хар кѣшкарса пѣрахрѣ.

— Астумарѣм, васканипе пулчѣ,—тетѣп.

— Тухса кай! Манран ыйтса кѣр!—кѣшкараѣ.

Мѣн тавас тетѣн, пѣхѣнтѣм. Калле тухрѣм.

Тепѣр кун вара алакне шаккаса кѣтѣм. Йышѣнчѣ.

Сапла въл Под, пирѣн пек пѣчѣк сынсене сума сумастѣ. Хѣйѣнчен аслѣрах сын пырсан вара, ун умѣнче су пекех ирѣлет. Ури сине сиксе тѣраѣ. Ларма тенкел пырса лартаѣ:

— Ларѣр-ха, ларѣр,—йѣпѣлтатаѣ. Сйѣйѣнчи тум-тирне хывса илсе йѣтаран сакаѣ.

Нумайах та пулмасѣ Под патне пѣр шѣвѣр йа-нахлѣ, хѣсѣкрех куслѣ, кѣске туналѣ, сѣусне сула-са туранѣ сын пычѣ:

— Мѣн сѣмѣлпа?—тесе ыйтрѣ Под сѣула сѣус сине урлѣ та тѣрах пѣхса

— Епѣ сирѣн пата, ман вѣлѣди есѣр тытса тѣ-ракан, пысак сѣнтерѣусем туса пыракан аслѣ уч-режденире пѣр-пѣр ѣс пекки пулмѣ-ши тесе килтѣм те, Под йулташ,—терѣ хѣсѣк кус-пусне пилѣк таран тайса.

Под ун сине тепѣр хут сѣнаса пѣхрѣ. Леш тилѣ пек йѣпѣлтатни ун кѣмѣлне кайрѣ, мѣншѣн тесен въл хѣй те, хѣйѣнчен аслѣ сынсем умѣнче пит шѣлкаланма йуратаѣ.

— Мѣн ѣслеме пултаратѣн?—тесе ыйтрѣ Под.

— Мѣн хушатѣр савнал!—пѣсѣрнѣ хулѣ пек ав-каланса илчѣ кѣске туна, тутисем йѣл кулацсѣ, куцсѣсем ахал те хѣсѣк, пушшех хѣсѣнсе курѣ-нацсѣ.

Под пусѣ тавра тѣпѣр хут шухѣшласа саврѣнчѣ:

— Сан хушамату мѣнле?—тесе ыйтрѣ Под.

— Халим,—тесе пѣлтерчѣ хѣсѣк кус.

— Аван! Йурѣ. Ман сѣкретар пулѣн. Алак умѣнче ларѣн. Асту, манран аслѣ сынсен кѣмѣлне йурама тѣрѣш. Ёнлантѣн-и?—терѣ Под.

— Ёнлантѣм. Ёна епѣ пит аван пѣлетѣп, Под йулташ,—тепѣр хут авкаланса-хуцкаланса илчѣ Халим.

— Ну ѣсе тытѣн!

Савѣнтѣн вара ѣнтѣ Подпа Халим пѣрле, пѣр учрежденинче ѣслѣсѣ. Под хѣйѣн кабинетѣнче лараѣ. Халим ун сѣкретарѣ. Под вѣлѣди доклад-сем сѣраѣ, резолѣуцисем хатѣрлет. Пысак сынсем пырсан сйѣйѣнчи тумтирѣсене хывса илет, сакса хураѣ, тухса кайнѣ чух тѣхантарсах йараѣ. Сѣу сине кушак пек йѣпѣл-йѣпѣл калацаѣ.

— Сак Подѣн сѣкретарѣ пит йѣпѣлти вара, пурин кѣмѣлне те йурама тѣрѣшаѣ,—тесе тѣлѣ-нецсѣ вара аслѣ сынсем.

Подпа Халим мунчана та иккѣшех сѣурѣсѣ: Халим Подѣн сурѣмне сѣваѣ, шыв ѣсса параѣ.

Нумайах та пулмасѣ, Подѣ урѣх хулана ѣсе кусарчѣс. Унта куснѣ чух Халиме те хѣйѣнчен хѣвармарѣ, пѣрлех илсе кайрѣ.

— Въл хулара сан пек ырѣ, сѣмсе кѣмѣллѣ сын часах тупас сук,—терѣ Под.

Халѣ ѣнтѣ вѣсене курсанах паллатѣп.

— Ав, Подпа Халим пырацсѣ,—тецсѣ хѣшпѣри-сем,—Подхалимсем мунчана кайацсѣ,—тецсѣ вара теприсем.

Пѣтѣр Насарчѣ

„Ураскилтри чиркѣ старости Пѣтѣр Насарчѣ чиркѣ укѣсине 2000 тенке йахѣн хѣй сѣмне чикне“. (Кѣлле сѣурекенсем калац-нинчен).

Калас пулаѣ тѣп-тѣрех:
Ураскилтри чиркѣ

ѣсе ѣнтарчѣ

Пѣтѣр Насарчѣ.

Чиркѣ старѣстийѣнче

Въл ѣслѣрѣ пикенсе

(Кахал сын марчѣ

Пѣтѣр Насарчѣ).

Суртасене сутнѣ май

Тупѣшне те пит нумай

Илме пултарчѣ

Пѣтѣр Насарчѣ.

Услам илнѣ укѣсине

Пѣтѣмпех хѣй кѣсийне

Чиксе тултарчѣ

Пѣтѣр Насарчѣ.

Сапла „тупнѣ“ укѣсине

Хѣйне вѣлѣди чип-чипер

Шур пѣрт тутарчѣ

Пѣтѣр Насарчѣ.

Ах, суймастѣп тупата,

Сак ѣспеле пупа та

Хыт хурлантарчѣ

Пѣтѣр Насарчѣ.

* * *

Чиркѣ авалтапѣх—ултѣв йѣви.

Ку вѣхѣтра чылай сынсем

Ёнланчѣс ѣнтѣ ун сынчен,

Анчах час сирѣлмест тѣтѣм йѣли.

Тавѣт, Павлушкѣ, Хитѣк

Мѣн Вѣлѣ, Аткасси—

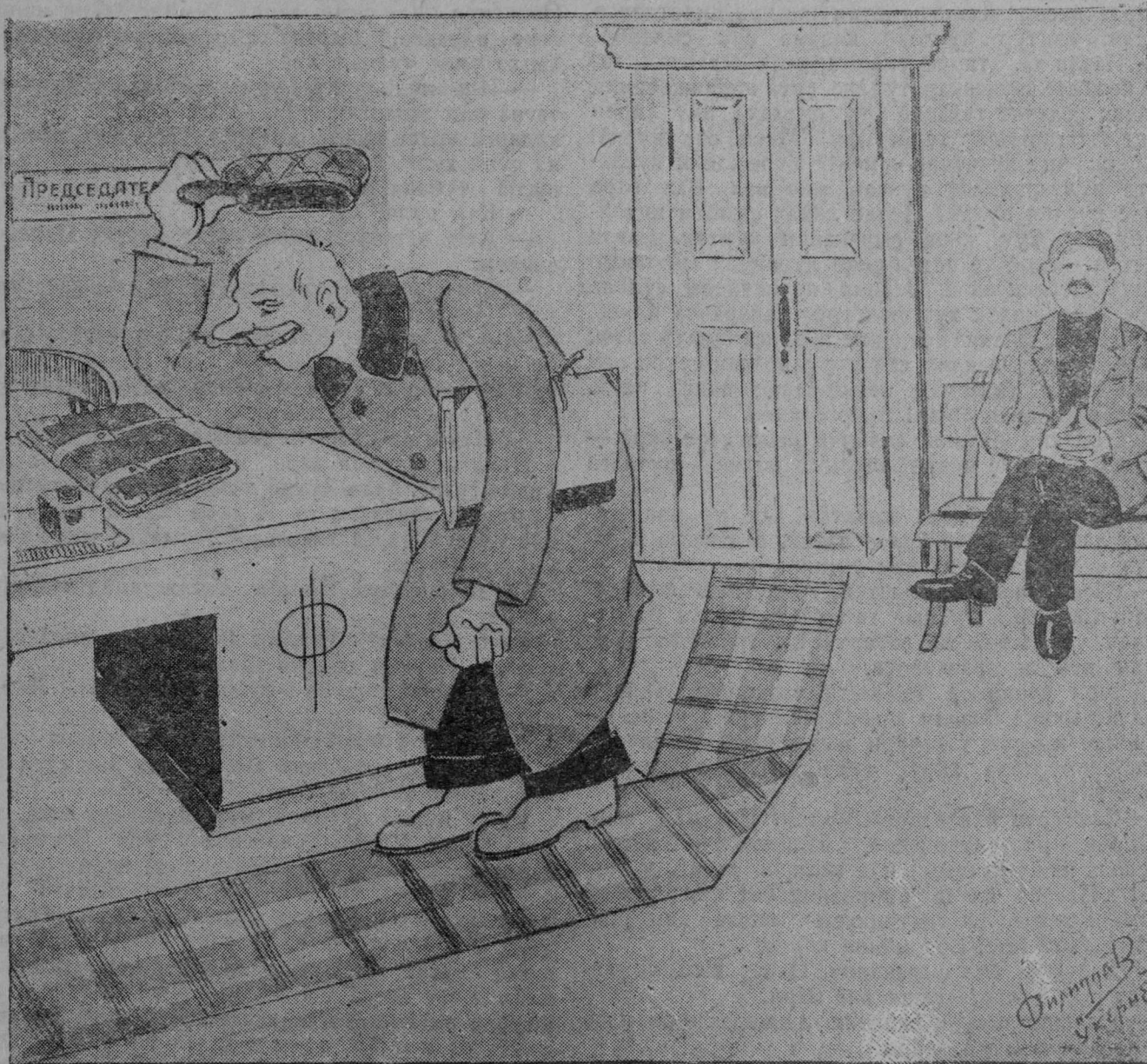
Кунта сайралман-ха питѣх

Чиркѣве кайасси.

Пѣтѣр Насарчѣ пеккисене пуймалѣх

Ку йѣлсенче чылай-ха тѣтѣм халѣх.

Ванин Ф.

- Кампа „здоровя“ таватан? Никам та сук-ске унта!
- Ма сук! Пур!
- Аста? Кам?
- Ав унта... сѣтел сѣнче начаљник портфѣлѣ выртаѣ. Унна „здоровя“ тума кирлѣ мар-им, а?

Йалмачча такмакѣсем

Йалмаччари „Майан 1-мѣшѣ“ колхозара (Канаш р-нѣ) пѣрлешѣлѣ мунча лартни виѣ сул иртѣ. Халѣ те кѣмеле тумасѣ.

Пурсѣн тутѣр пур, тетѣр,
Мѣншѣн сыхса тухмастѣр?
Хавѣр: „Мунча пур“,—тетѣр,
Ма кѣмеле тумастѣр?

Сырма пуѣ кураклѣх,
Кураклѣх мар,—лачака.
Пѣхѣр, пирѣн мунчана
Кѣрсе ыртнѣ качака.

В. Смирнов.

У р о к р а

Кушкѣ школѣнчи (Трак р.) математикапа физикана вѣрентекен Орлов йаланах еѣсѣ уѣсѣрелсе сѣрет. Вѣрентѣ чух лайѣх вѣрентеймест тата сывѣрса ларѣ.

Орлов: Ну, ачасем, пайан еѣсѣ сѣнчен вѣренер. Пурте еѣсѣ еѣслѣсѣ. Пѣр сѣн еѣсленине тепѣр сѣн курмаѣ. Епѣ ѣнер мѣн еѣсленине, конешнѣ, еѣсѣр пѣлместѣр.

Вѣренекенсем: Мѣнле пѣлместѣр? Есѣ ѣнер уѣсѣрелсе, йаванса, сѣурерѣн. Урок хушшинче сывѣрса лартѣн.

П.

Иквёс корреспондентан „Тир пухакан кантурти растратчиксем“ йатла заметки хаҫатра пичетленсе тухсан, кантур пуслӑхё калама ҫук ҫиленчё.

— Пахӑр-ха, „тирпе улаштармали сӑрантан сакӑр кёсйелё, вунсакӑр тӑмелё, ҫутӑ прӑяжкӑсемлӗ пиншак ҫелетсе тӑхӑнчё. Ку пуслӑха пит ҫирӗп ответ тыттармала“ тенё. Тфу! Мана ҫеҫ курнӑ! Ун пекки епё пӗчченех-и мён! Учреждени пуслӑхё те пултараймасӑ пулсан, мён вӑл. Вӑл вара мёнле пуслӑх пула? Йепле лайӑх ҫынсем курайми пулчёҫ. Ҫук, кӑна ҫыраканни кунтах. Ҫавах пелетеп!—тӑрӑ те сётел ҫине хуҫинчен ыйтмасӑр чышкӑ татӑлса анчё. Чернил кёленчисем ҫӑлеле сиксе тават-пилӗк хут фокстрот ҫавӑрӑнса илчёҫ, кӑранташ та физикӑ саккунне пӑхӑнса таватӑ татак пулчё. Ваҫил Ваҫилчӑ хӑй пуҫ ҫаврӑнан сураҫ пек ӑнран кайса тилмӑрсе йенне-йенне пӑхса илчё.

— Пустойскин Иван! Епӑр санпа...

Пустойскин хӑранипе аллинчи папки ҫёре ўкрё.— Пётрём епё, пуҫ пётрӑ неушелё пёлнӑ,—шутласа илчё вӑл.

— Пустойски, сана шанатӑп! Есё ху мана сӑранне лапкаран илсе килсе патӑн, сан патра хӑнара та пулна... Пёл ха кам ҫырнине?

— Ваҫил Ваҫилчӑ, пелетеп, темле пулсан та пелетеп. Саншӑн... Фу, ҫын та пула, Ваҫили Ваҫилчӑ ҫинчен те ҫырма та вӑтанмасӑ... терё вӑл ҫӑҫе хулли пек авкаланкаласа.

Пухура ҫӑннипех те хытӑ шавларёҫ. Кантур пуслӑхё Ваҫил Ваҫилчӑ ыран-пайан тухса каймалине пёлнӑ хыҫҫӑн, таканари шыв пек, тӑлек служӑшчисем пуслӑха хирёҫ тухрёҫ. Пустойскин те сиксе тӑчё.

— Кантурта йӑпӑлтисем нумай. Епё мён тери кӑрешнӑ растратчиксене, йӑпӑлтисене хирёҫ. Пуслӑха кам тӑр шыв ҫине кӑларнӑ хаҫат ҫинчё? Епё! „Иквёс“ йатла корреспондент кам тетӑр? „Тир пухакан растратчиксем“ йатла заметкан автӑрӑ кам? Епё! Вот мёнле кӑреш...

— Есё мар ӑна ҫыраканни, Иквёс. Есё чи йӑпӑлти ҫын пулна!—кашкӑрчӑ пӑри.

— Пиншак вӑл ҫӑранне лапкаран есё илсе килнӑ,—йантратрӑ тепри.

— Кам Ваҫилчӑ уменче: Сана пирус кирлӗ мар-и? Сана чей илсе килсе парас мар-и,—текенни? Есё вёт! Есё ҫырман ӑна!—кашкӑрса тӑкрӑ виҫсёмӗшӑ.

— Еп ҫырман-и? Епё... хаҫат ҫине епё ҫырман пулсан ҫакӑнтах пӑрне чӑрнисем хӑрса ларчӑр. Епё! Айтар хӑй редактӑртӑн кайса ыйтар,—тӑлеклене пусларӑ Пустойскин. Анчах ӑна каласа пӑтерме те пamarёҫ.—Апла пулсан есё подхалим, икӑ питлӑ ҫын,—кашкӑрчӑ те ахӑлтатса кулса йачёҫ ик-виҫсӑн харӑс.

Постуйскин сӑмсинӑ нӑш-нӑш турткаларӑ те калама пӑрахса, вӑтаннипе куҫне хупсах ҫӑн хыҫалти ретӑ кайса ларчӑ.

Н. Чурпай.

Урамри ахӑрӑвлӑ сасса илтнӑ хыҫҫӑн Кавӑрле Йеккёмӑн апат ҫиме ларнӑ ҫемйи алӑри кашӑксене пӑрахса, ҫыртнӑ ҫыртӑмсене ҫӑтмасӑрах, хапха умне чупса тухрӑ.

— И-и-иих!.. Ху-у-уу!.. Йара паррр!—тӑк татнӑ пек тапӑлтаттарса, лӑпкӑ урамра ҫилтӑвӑл кӑларса иртсе кайрӑ ҫӑлӑксӑр ўсӑр ҫын: вӑл ларнӑ ҫуни хура хыҫлӑ, ҫунана кӑлнӑ лаши кӑҫӑр пуслӑ туйачи пек ташласа пыра.

— Кам пулчӑ ку?

— Атте вёт ку... пирӑн атте!—терёҫ Йеккёмӑн ачисем.

— Ҫавӑ ҫав... Манӑн Йеккём пулчӑ вёт ку!—терё Йеккёмӑн арӑмӑ.

— Аҫта кайӑ?.. Катаччи чупа-и ёнтӑ... ҫаварни тават-и!.. Йал вёҫне ҫитрӑ те Йеккём, лашана туртса ҫавӑрчӑ. Каллех хӑйсен умӑле кӑҫӑр пуҫа ташлаттарса иртсе кайрӑ.

— Ихи-и ик!.. Ну-у!.. ҫивка-ааа!..

Йеккёмӑн ҫемйи кӑна мар, пётӑм Йал халӑхё урама тухрӑ. Ахӑл чухне хёвел ӑшшинче хутланса ыртӑкан анӑаксем те Йеккём ларнӑ лаша хыҫҫӑн акатуй ӑарса хӑваласӑҫӑ... чыхӑна-чыхӑна кайса хамлатаҫґҫӑ.

Татах ҫаврӑнчӑ Йеккём. Татах тепӑр хут иртсе кайрӑ.

Виҫӑ йуланут тухрӑҫ. Вёсем те, анӑаксемпе пӑрлех, Йеккём хыҫҫӑн хӑвалаҫґҫӑ:

— Ан йар!.. ан йа-а-аррр! Тытӑр-ха... Лашана вӑрласа тухнӑ!

Часах тытаймарёҫ Йеккёмӑ. Йал тавра тӑхӑр хут хӑваласа ҫавӑрӑннӑ хыҫҫӑн тин ӑна ҫуна ҫинчен тӑртсе антарчӑҫ.

Ку ёҫ нумай пулмасӑ (йур кайатчен ёнтӑ, паллах) Хёрлӑ Чутай районӑнчи Турӑ Ҫӑрпӑкӑсси йалӑнче пулса иртнӑ. Кавӑрле Йеккёмӑ таркӑн-тарлах колхоз витинчен чи лайӑх лашава „вӑрласа“ тухнӑ та катаччи чупма тытӑннӑ... Тытӑннӑ кӑна мар, чупнӑ ёнтӑ. Таркӑнтарлах ӑшӑ ыйӑх ӑшне путнӑ коҫухсем вигерен лаша ҫухалнине кайран ҫеҫ сиссе илнӑ... вӑрансан. Вара вёсем, виҫсӑш виҫӑ йуналут утланнӑ та, хал кайиччен хӑваланӑ хыҫҫӑн Йеккёмӑ тытса, уӑн лашине аран ҫеҫ чӑрвилӑмрен хӑгарнӑ. Хӑл ҫав коҫухсем хӑйсен „патӑрлӑхӑпе“ мухтанса ҫӑреҫсӑ, тет.

Петӑр.

ЙУЛАШКИ ПРЕМЙЕРӑ ХЫҫҫӑН

Пӑри: Есё ҫав ҫӑнӑ пӑессӑна кайса куртӑн-и?

Тепри: Курнӑ.

Пӑри: Мёнле пек?

Тепри: Ҫывӑрнӑ епё унта... Пӑшал печёҫ те вӑрантӑм...

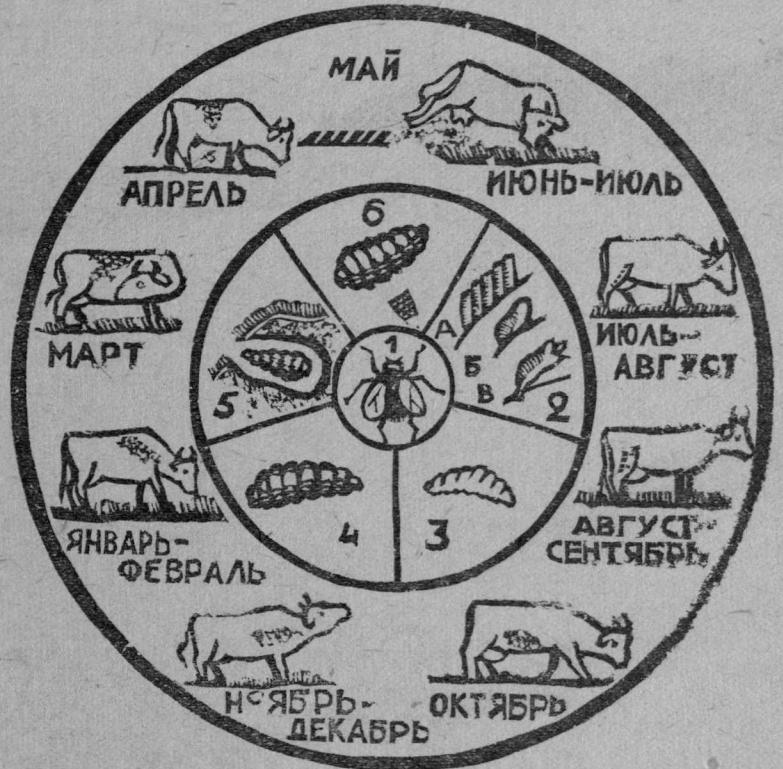
Куршанак.

АМА НӐРӐ

Ене нӐрри—вылӑх-чӑрлӑхе пысӑк сийен кӑрет Пурте ӑне нӐррипе кӑрешӑр!

НӐРӐ ХУРТНЕ ПӐТЕРӐР

ӐНЕ НӐРРИН ПУРНӐС СӖЛӐ: 1—ама нӐрӐ, 2—А тата Б—нӐрӐ сӑмартисем, В—сӑмартаран хурт тухаӑ, 3 тата 4—хурт ӑссе пынӑ тапхӑрсем, 5—тир ӑшӑнчен тухас умӑнхи хурт, 6—нӐрӐ кӑлеткин хуппи.

Колхозниксемпе колхозницӑсем,
совхозсенче ӑсӑленсем,
кӑтӑссем, вылӑх пӑхакансем,
ӑне сӑвакансем, ӑне нӐррипе

КӐРЕШӐР

Ӑне нӐрри—тире шӑтарса вылӑха кан-
сӑрлентерет. НӐрӐ йерне вылӑх чирлет,
ырханланса кайаӑ тата сӑт сахал параӑ.

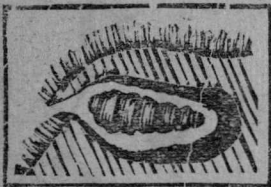
НӐрӐ хурчӑсене пӑтерӑр!

НӐрӐна виӑе тӑрлӑ меслетпе пӑтересӑ:

- 1) хуртне алапа чӑмартаса кӑларасӑ,
- 2) дезинфекци тӑвакан шӑвек йӑрасӑ,
- 3) дезинфекци тӑвакан маӑпа сӑресӑ.

Ветеринари работникӑсем сире сӑк мес-
летсемпе мӑнле уӑа курмалине кӑтарта
парӑс тата нӐрӐ йересрен вылӑха мӑнле
сӑхламалине ӑнлаштарса парӑс.

Ӑне нӐррине пӑтермелӑх. Вылӑх-ӑрлӑх
ӑрчетес ӑсре пысӑк сийен кӑрекен сӑк нӐ-
рапа кӑрешӑс ӑсе ветеринари санитарӑ-
сен, кӑтӑ пӑхакан бригадирсен, кӑтӑссен,
вылӑх пӑхакансен, ӑе сӑвакансен, кол-
хозниксемпе йединоличниксен пурин те
хутшӑнмала. Ветеринари врачӑсемпе фельд-
шӑресен сӑк кӑрешӑве йертсе пымала.

НӐрӐ хурчӑ сӑрӑм ҫинчи
тир ӑйӑнче.

Вылӑх тирӑ ӑйӑнчи нӐрӐ
шӑтарнӑ шӑтӑксем.

НӐрӐ хуртне алапа пусса
кӑларни.

Вылӑха витере
тасатни.

Ӑне кӑлетки тӑрӑх нӐрӐ
хурчӑ сӑреккен сӑлсем
(пунктирпа кӑтартиӑ).

НӐрӐ тунӑ шӑтӑк тавра-
шӑнчи сӑма касса илни.

НӐрӐ тунӑ шӑтӑка шӑвек
йани.

Хуртлӑ шӑтӑка маӑ сӑрсе
кӑртни.

СӐКНА АСРА ТЫТӐР: ӑне нӐррине пӑтерсен пирӑн ҫӑршыв нумаӑ мӑлӑун
тенкӑлӑх убыткӑран хӑтӑлаӑ, промышлӑннӑс вӑльи темиӑе мӑлӑун тир, ха-
лӑх вӑльи—вуншар пин тоннӑ аш-какаӑ тата темиӑе мӑлӑун литӑр сӑт
сыхласа хӑварӑпӑр.

— Ава пирён ёскунёсем йур айёнчен тухна хысқан йешёрсе ларасрё.